

MADAME'S STORIES 2

Football is a game of antiquity, known to many peoples. The ancient Greeks played a form of football known as harpaston, and the Romans played a similar game, harpastum. In medieval times a form of football known as calcio flourished in Italy. Natives of Polynesia are known to have played a variety of the game with a football made of bamboo fibers, and the Inuit played a form of football with a leather ball filled with moss.

Most modern versions of football, however, originated in England, where a form of the game was known in the 12th century. In subsequent centuries football became so popular that various English monarchs, including Edward II and Henry VI, forbade the game on the theory that it took interest away from the military sport of archery. Nevertheless, football grew steadily in popularity. At the beginning of the 19th century several types of the game—all permitting players to kick the ball but not carry it—were being played at various English schools, including Eton, Harrow, and Rugby. The modification of the game that permits carrying the ball was first introduced at Rugby in 1823 when one schoolboy disregarded the established rules, tucked the ball under his arm, and dashed across the goal of the opponents.

Csavard be, mint Henrik

VIII. Henrikről eddig is tudunk, hogy egy botrányos életű élvhajász iszákos volt, kérékedt a pénzével, és gátlástalanul hajkurászta a nőket. Alig érhet tehát meglepetésiként bárkit a hír, mely szerint a nyakas király valójában focista volt.

Az angol tudományos média napok óta a kétes hírű uralkodón, VIII. Henrikken köszönli a nyelvét. Egy levéltári iratból ugyanis nemrég kiderült: Henrik 1526-ban egy pár futbalcipőt rendelt a Great Wardrobe-nak nevezett udvari ellátóhivatalától. A becses bőrlebbelket maga a királyi cipész, Cornelius Johnson készítette saját kezűleg - akkoriban tekintélyes összegnek számító négy shillingért, ami a történések szerint nagyjából a királyi ruhatár vezetője egyheti keresetének felelt meg.

A dokumentumot nyilvánosságra hozó Maria Hayward ruhatörténész szerint a most feltárt irat tartalmazza a futbalcipő első ismert említését. Hayward szerint azért is érdemes a témával foglalkozni, mert még a ruhatörténészek is hanyagolják a férfiruhalakók öltözetét - sokkal többet tudnak pl. I. Erzsébet összes ruhájáról, mint Henrik köznapai vagy alkalmi öltözetéről.

Hayward a Reutersnak elmondta: mivel a cipő jóval többbe került, mint Henrik többi, sportoláshoz használt lábbelije, valószínűleg nehezebb volt, és vastagabb, jobb minőségű bőrből készítették. A kuroató egyébként nem tartja valószínűnek, hogy Henrik rendszeresen rugta volna a bőrt. "De akkor mi egyébre használhatta volna a király a speciális cipőket?" - tette fel a kérdést. Maga a cipő egyébként - Henrik 17 000 darabos ruhatárához hasonlóan - nem maradt fenn. A királyi ruhatár nagy részét Henrik halála után elajándékozták, a kollekcio utolsó holmijait pedig Oliver Cromwell adta el az 1640-es években. Tárgyi bizonyítékok híján, de Hayward mégis valószínűsíteni tartja, hogy a cipő talpa a mai szokásnak és szabványának megfelelően stoplis lett volna.

"A Tudor-kor futballja lényegesen különbözött a ma ezen a néven ismert sporttól, például nem voltak se szabályok, se csapatok... Ilyenformán nem is számított úriemberhez méltó szórakozásnak" - mondta a Winchester School of Art ruharestorátoraként dolgozó Hayward. A sportnak alig nevezhető korabeli futballt komplett félvak vivták egymás ellen: a nekvivadult polgárok egy disznóbőr hólyagot rugdaltak vadul, a legkevésbé sem ügyelve egymás vagy saját maguk testi épségére. Sir Thomas Elyot Tudor-korabeli író szerint például a futball "főkevesztett vadállatok kegyetlenül erőszakos" szórakozása volt. Mindenesépp meglepő hát, hogy az angol király ennek a kedvtelésnek hódolt.

"Ha a király nem használna volna a cipőt rendszeresen, nem hiszem, hogy megrendelte volna a lábbelit. Ám azt sem gondolom, hogy rendszeresen futballozott volna. Abban pedig bizonyos vagyok, hogy nem futott ki a pályára minden szombaton, mint manapság a bajnokság csapatai" - nyilatkozta a kutató. Az 1491-ben született Henriket csakugyan nem elkötelezett sportemberként tartja számon a történelem - itálózó, tivornyázó, nőbolond természetű a mai futballszárak kicsapongó életmódjával vetekszik. Mint ismeretes, VIII. Henrik négy feleségének is sárga lapot adott, ketőt pedig - a Vatikánnal együtt - piros lappal küldött le véglegesen a pályáról.

Ám fiatalabb éveiben lelkesen vettrészt bajvivó tornákon, gyakran teniszezett, és néhanapján pusztá kézzel is bírokta kelt. Alkatta tehát fiatal korában épp megfőlt a labdarúgás akkoriban elég brutális formájának. Hayward szerint valószínű, hogy Henrik a cipőt a húshagyókeddenként vívott, a Tudor-korban hagyományos és feletébb népszerű futballmérkőzéseken viselte. "Megszállott futballista semmiképp sem volt" - hangsúlyozta a történész.

"Főkevesztett vadállatok kegyetlenül erőszakos" szórakozása...

Ha a focinak nem is, a cipőknek mindenképp megszállottja volt az önféjú király, s a finom és drága holmikhoz fűződő vonalmában ugyancsak hasonlótt napjaink futballszárjára. A leadott rendelés legalábbis arról tanúskodik: "A listán szerepelt tíz pár angol bőrcsizma; tíz pár spanyol rövid csizma; egy pár rövid bársonyszizma; harminnyolc pár biborszín, fekete és karmazsin bársonyszizma; három pár fekete bársonypapucs; három pár harchoz illő cipő; hat pár angol bőrcipő, hat pár spanyol bőrcipő - no és a futbalcipők" - mondta Hayward a Reutersnak. "És mindez csak hat hónapra szólt" - tette hozzá.

Külön pikantériát kölcsönöz a leletnek, hogy 1548-ban maga Henrik is betilthotta a futballt, arra hivatkozva, hogy vadásága folytán egy-egy métközés erőszakos hajbakapására is tüzelheti a népet, mi több, a "meccsek" akár lázadásba is torkolhatnak.

Henrik szerelmes jegyzetei:

A könyvában található Augustinus de Ancona által írt Értekezés az egyházi hatalomról című munkában lett jegyzetek Henrik gondolkodásának nem mindennapi dimenzióiba engednek betekintést az utókor számára. Az egyik bejegyzésben ezt írja: "Először is ki kell mondani, hogy az ősi atyák életében nem volt természetellenes, hogy több feleségük volt. Ergo nec in nobis (Ahogy nekünk sem az)."

Mussolini sietős galáns kelandíjai

"Siet, mohó és figyelmetlen" - így jellemezte Clara Petacci szeretőjét, Benito Mussolini fasista diktátort, akit az olasz partizánok később vele együtt akasztottak fel. És hogy szavainak értelme világosabb legyen, Clara hozzátette: "Még a csizmáit sem vetette le" - mármint Mussolini. Nem esoda, hogy sokan tartják magukat leszármazottainak.

A legújabb jelentkező Patrizia De Blanek grófnő, aki a diktátort nagyapjának tekintti, mivel állítása szerint apja, Asvero Gravelli vezető fasista párttisztviselő a Duce törvénytelen fia volt.

Nem tartja ezt kizárhatónak Arrigo Petacco, aki A gondviselés embere című legújabb tanulmányában Mussolini szemérmes titkai és preferenciái területén végzett kutatásainak eredményeit összegzi. Számítási szerint a Duce-ék összesen 11 törvényes és törvénytelen gyermeke volt. Szeretői a társadalomnak szinte minden rétegét képviselték. Előkelő hölgy és szobalány egyaránt engedett csábításának.

Petacco azonban felhívja a figyelmet arra, hogy listája még így sem teljes, mert azokat kihagyta, akikről csak pletykák álltak rendelkezésre és nem megalapozott adatok. Volt például olyan ember is, akit azért tartottak a vezér fiának, mert rendkívüli módon hasonlított rá és volt olyan is, aki maga tett ilyen

utalásokat és külsejében is láthatóan igyekezett hangsúlyozni a hasonlóságot. "Lehetséges, hogy anyu're tetszett a nőknék, azon túl, hogy hatalmas is vonzó lehetett?" - tette fel a kérdést a szerzőnek az olasz Corriev della Sera című napilap.

"Nagyon is lehetséges, sőt, biztos. A gyorsan lebonyolított akusok embere volt. Ezt mutatja az is, hogy, mint kormányfői előjegyzési naptárban félfedeztem, minden délelőtt 11 és 11.30 közöttre egy női név volt beírva" - válaszolta a történész.

A Duce rengeteg fokhagymát evett

A napokban jelent meg Olaszországban Maria Scicolone Az asztalnál a Duceval című könyv, melyből Mussolini étkezési szokásaiba nyerhetünk bepillantást.

A napokban jelent meg Olaszországban Maria Scicolone Az asztalnál a Duceval című könyv, amelynek szerzője Benito Mussolini olasz diktátor fiának, Romano Mussolininak volt a felesége, Alessandra Mussolini képviselőné édesanyja és mellesleg Sophia Loren testvére. A 224 oldalas, 18 euróért kapható mű iránt meglehetősen nagy az érdeklődés. A könyv nagy része olyan visszaemlékezésekből áll, amelyek Mussolini feleségétől, Rachele asszonytól, fiától és lányaitól, illetve az akkori személyzet néhány tagjától származnak - írja az Il Messaggero című római lap.

Rachele asszony "indiszkréciónak" köszönhetően derül ki az utókor számára, hogy Mussolini imádta a fokhagymát. Jót tesz a szívnek - szokta mondogatni, így aztán felesége használta is az ételék főbbébe, különösen pedig salátának, vastagra szelve, némi ecettel, citrommal, olajjal és sóval. "A férjem megévezt sokszor egy egész pohányi fokhagymát - emlékezett vissza - de aztán nem lehetett megmaradni a közelében. Külön kellett aludnia." A Duce különben nem volt sem nagyevő, sem nagyívó. Gyakran diétázott. Sok folyadékot fogyasztott, teát, gyümölcslevet, kevés sajtot, kevés húst, amelyet Rachele asszony mejeorannával ízesített. Felvágottakat, eddességeket nem evett. Tejet is csak addig, amíg élete vége felé német orvosa el nem tiltotta tőle gyomorfékénye miatt.

A hivatalos fogadásokon gyakran kritizálta a felszolgált ételeket. A könyv külön is megemlíti egy alkalmat, amikor III. Viktor Emánel király 1938-ban ebédel adott a hivatalos látogatásra érkezett Hitler tiszteletére. A menü összeállításra során természetesen figyelembe vették, hogy Hitler vegetáriánus, a király pedig a francia konyha híve. Mussolini azt vallotta, hogy az olasz ételek felülmúlják a franciákat, és az első helyre a romagnai, a másodikra a toszkán, a harmadikra a római konyhát tette.

A könyv közel is sok receptet és eddig nem publikált fotókat. Az egész pedig különböző anekdotákkal van fűszerezve. 1936-ban történt például, hogy Mussolini meghívta villájába Walt Disney-t. Rachele asszony bajban volt, nem tudta, hogy az amerikaiak milyen ételeket kedvelnek. Mivel lánya felvilágosította, hogy "amerikai konyha nem létezik", törté készített, amelyet a vendég kedvéért Mickey Mouse-történek nevezett el. Nem sokkal később esomágot kaptak Disney-től. Egy ember nagyságú fából készült Müktegét volt benne. A könyv olvasója melegeken arról is értesül, hogy a Duce anyu'ra kedvelte Chaplint (nyilván még A diktátor elkészülte előtt), hogy kuttyját is Charlót-nak nevezte el. Mussolini kedvenc kirándulóhelye Ostia volt. És a rómaiakat is meg akarta lepni egy könnyen elérhető tengerparttal. Autótart építtetett, amelyet ma Via del Marének neveznek. Ő maga Bianolü 175-ös motoroképjárával járt ki és magával vitte Romano fiát, akinek feladata volt feljegyezni különböző színi ceruzákkal, hány autóval és motorral halálkoznak út közben. Így akarta lemérni, hogy megkedveltek-e a helyet a rómaiak. A fiú, hogy örömet szerezzen, mindig többet számolt.

Az önkietelgítés polgári divatja: falloszkultusz Skóciában

A Skóciában működött felvilágosodás-kori elit férfiklub kedvenc időtöltése a közös önkietelgítés volt. Malac versikéket harsogva, jókat italozva, szép lányokat guszálva közösen kömnyitettek magukon.

A csoportos önkietelgítés, mint polgári erény

Nem akármilyen könyv látott napvilágot nemrégiben: egy skót professzor hazája felvilágosodás-kori történetének legszabadosabb egy/letét vette górsó alá. David Stevenson, a University of St. Andrew's emeritus professora esodálkozva bukkant rá munkahelye egy eldugott raktrárban egy külöms gyűjteményre: a Beggar's Benison egyesület egykori ritmális keilkeire. A tudóra valószínűleg a IV. György király szeretőinek fanszörzetét rejtő tibálkosszeleence tette a legnagyobb hatást a beavatáshoz szükséges tárgyak közül. Kutatómunkába fogott, melynek eredménye egy könyv - az utóbbi évek szexualitással foglalkozó mentalitás-történeti műveinek egyik legérdekesebb darabja.

A Beggar's Benison (A Koldus Áldása) nevű, kizárólag férfiakból álló klub eredetileg egy Fife nevű kisvárosban tartotta összejöveteleit. Érdekfódtésük középpontjában a szex állt, felvényük pedig egy fallosz volt. Ritmális beavatási szertartásaikon a felvételre váró jelötteknek nyilvánosan maszturbálniuk kellett a tagság előtt, hogy bizonyítsák érdemességüket s rátermettségüket - akárcsak a különböző szakmák céheiben a mesterjelölteknék. Az önkietelgítés más szociális funkciót is betöltött: a tagok olykor közösen - ám egymástól elkülönítve - maszturbáltak s fantáziáltak hozzá.

Manapság az ilyen időtöltést kétségtávkül homoerotikusnak neveznék, hiszen ezt a fogalmat húzzuk rá jószérvel valamennyi férfi és férfi közötti kapcsolatra, amely valamelyest is túllép az egyszerű kézszerzősón. Pedig a Koldus Áldása társaság tagjai még fantáziájukban is szigorúan heteroszexuálisak voltak, s megbélyegezték a szodómia minden formáját.

A társaság a "szabás vézet" elve s gyakorlatla mellett kötelezte el magát, jöllehet legtöbbször eufemisztikusan a "szépség vásárcsák" hivakoznak ideáljukra. A tagok italoztak, pornográf írodalmat olvastak, malac vicceket és anekdotákat meséltek egymásnak, versekét szavaltak és dalokat énekeltek, szerzől - és olykor a szerelémről. Az 1730-as években helybéli fiatal lányokat is magukhoz rendelték, akiket némi pénz ellenében csupáson vizslattak és táncoltattak - ám a "mindent a szemnek, semmit a kéznek" szabály szigorú betartásával.

A társaság nézetei a szerzől egyre népszerűbbek lettek, és számos különböző rangú nemes - sőt, maga a walesi herceg is - tiszteletbeli tagságot nyert. A klub összejövetelein s rituáléiban ugyan nem vettek részt, de búszkék voltak rá, hogy személyük közel állhat a felszabadított fallosz ideájához. A Beggar's Benison életése kedvelt asztali pohárköszöntővé vált egész Britanniában, s a társaság hatása a szigeteken kívül a messi Szentpétervár zártkörű klubjain is megmutatkozott.

A társaságot mégsem nevezhetjük liberálisnak, hiszen nem volt rájuk jellemző az a fajta kizárólagos férfiközponú élvhajászat, mely a felelősségudatot viszont nem ismeri. Rossznak minősült az asszonyok terhebe ejtése és így életük felborítása, és gondosan ügyelni kellett a fogamzásgátlásra - ezek a szabályok pedig a házasságon betűli és azon kívüli akusokra is érvényesek voltak. A feleségeket nem volt szabad szakadatlan gyermekáldásra kényszeríteni, ami veszélybe sodorhatja egészségüket és megpropanthajja a család anyagi helyzetét is.

A Koldus Áldása társaság figyelmet fordított a szexuális nevelés egyéb formáira is: a tagoknak tisztában kellett lenniük a szex működésével és a nemi szervek anatómiájával; az ügyetlenkedés, tudatlanság és az odafigyelés hiánya elítélendő volt. A szexualitáshoz és a nemek közti viszonyhoz fűződő nézetei alapján a Benison-klub tehát "felvilágosultnak" is nevezhető. Végsősoron azonban olyan társaság volt csupán, melynek tagjai vágyaik kielégítése végett olyan szabados szexuális életéről fantáziáltak, melyről tudták: sohasem lehet részük benne.

Dr. William Alexander skót orvos az írta 1779-ben, Az asszonyok története című művében, hogy a nők legfontosabb funkciója a férfiak civilizálása. A férfiak természetükből fakadóan nyersnek és durvák, állítottá Alexander, és civilizált lényként csak akkor tudnak képességeiknek megfelelő teljesítményt nyújtani, ha a nők hatása érvényesül rajtuk. A doktor tehát kétkedve tekintett azoknak a férfiaknak a céljaira, akik az asszonyokat elutasító környezetben kívánták társadalmi lénné válni, szocializálni. Következtése szerint a férfiak azért akarnak megszabadulni az asszonyoktól, hogy visszatérhessenek természetes "durva viselkedésüköz és bárdolatlan személyiségüköz".

A férfiak eszerint azért akarnak szabadok lenni, hogy szabadon berúghassanak és mocskosan beszélhessenek. Azért akarnak tehát megszabadulni a nőktől, hogy szabadon fantáziálhassanak róluk. A nőkről való fantáziálás olykor még nagyobb kielégüléssel jár, mint a valóságos együttlét, mert nők társaságában valósággal gúzsba köti a férfiakat az illedelmes beszéd és viselkedés követelménye. A 18. században alakult számtalan férfiklubból soknál - legalábbis részben - kimarathajuk ezt a nézetet, hisz közös bennük a trágárság, az obszcenitás. Am a Beggar's Benison még köztük is szélsőségesen durva jelenség volt.

A 18. századi Velencében sikk volt örömlányoknak lenni

Ideán február 1-8-ig tartják a velencei karnevált, mely a 14. század óta az álruhák, köpönyegek, álarcok és maszkok farsangi forgatagával emlékezik a városállam 1162-es győzelmére. A maszkárak az újkor és koraiújkor Velencében azonban már korántsem csak az ünnepnapok viseletei voltak. Sőt, a kurtizánok számára egynesen rendeltetben írják elő a maszkok és álruhák viselését.

Patricia Fortini Brown Velence történetének szakértője, a Princeton Egyetem művészeti és régészeti tanszékének vezetője nemrég könyvet jelentetett meg a XVI-XVIII. századi Velence öltözködési szokásairól Magánélet a reneszánsz Velencében (Private Lives in Renaissance Venice) címmel.

1543-ban ruharendelet szabályozta a lagúnák városában a kurtizánok, utcai színészek öltöztét, s ettől kezdve hétköznapi viselet gyanánt maszkokat és különféle álruhákat hordtak. A rákövetkező évszázadban elkezdő rétegekből származó hölgyek és urak is viselni kezdték a különféle álarcokat és köpönyegeket. A divathullám a 18. században érte el csúcspontját, amelyet a kor ünnepeit festője Pietro Longhi, több festményében is megjelentetett.

A különleges ruhák, maszkok, frizurák és sminkek, leginkább a gyengébbik nem képviselői számára jelentettek nagyobb szabadságot, akik így könnyűszerrel beléphettek különféle kényes helyekre, így például a játékkaszinók területére. Akadtak olyan extrém hölgyek is, akik férfiruhába öltözve csábítgatták udvarlóikat.

Patricia Fortini Brown szerint azon nők számára, akik örökség nélkül maradtak, az örömlányok életformája gyakran vonzóbbnak tűnt, mint cselédként dolgozni, vagy egy boldogtalan érdeklátásában élni.

A 18. századi Velencében kurtizánnak lenni sikk volt, így nem csodálkoztunk azon, ha Európa többi városából is akadtak olyanok, akik testük áruba bocsásásából szerettek volna élni. A kétség szolgálatlónői gyakran pompázatos ruhaköltömenyekben jelentek meg, azon célból, hogy gazdag polgároknek higgyék őket, és így megjelenthessenek a város azon részein, amelyekből a kurtizánok ki voltak tiltva. A jól öltözött rossz lányok a templomokban elfoglalták a gazdag polgárokak megillető helyeket is. Az álruha segített áthidalni a társadalmi osztályok közötti szakadékokat.

Bár egyes szakértők túlzottnak tartják a szerző álláspontját a maszkok mindennapi viseletét illetően, Brown állítja, hogy a hatalmas, gazdag és korrupt Velence térséghez hasonlított, ahol a hétköznapi

emberek színészi arcot ölthettek. Brown hozzátette, hogy a jelenség bizonyos mértékig felfedezhető volt más itáliai városokban, de a lagúnák városa ezen a téren minden olasz települést felülmúlt.

A pucér keblek aranykora

A 17. századi angol asszonyok, királynőktől az utcánőkig, gyakran hordtak olyan ruhát, mely fedetlenül hagyta az egyik vagy akár mindkét mellüket - derül ki egy mentalitás-történeti kutatásból, mely a kor populáris kultúráját, azon belül is a népszerű ballada-illusztrációkat elemzi.

A mell, mint az erényesség jelképe

Úgy tűnik, fedetlen keblekkel járn sokkal elfogadhatóbb volt a 17. századi Angliában és Hollandiában, mint manapság bárhol a világon. Ezek szerint Janet Jackson nemrég valóságos média-botrányt kavart, merész mellmutogatására a pár száz évvel ezelőtti kortársaknak a szemük se rebent volna?

Angela McShane Jones, a University of Warwick történelmianára akkor kezdett intenzíven érdeklődni a mezelen melletk íránt, amikor a Cambridge-i Egyetem gyűjteményében végigbongészott közel 2000, balladákhoz készült fémetszetet. A British Libraryben, a Skóciai Nemzeti Könyvtárban, a Harvard Egyetemen és más gyűjteményekben talált hasonló, akkoriban közkezen forgó táblácskák csak féltulzelték kíváncsiságát.

A ballada-táblák lényegében a popzene és a ponyvaregények szerepét töltötték be a korabeli Európában. Az Angliában mindössze fél pennyért árult táblácskákat a házalóktól és a vásárolóktól bárki meg tudta venni, így a populáris kultúra meghatározó tárgyai voltak. A legtöbb fémetszet egy 10-14 versszakból álló balladát illusztrált.

A ma kutatója számára feletébb meglepő, hogy a fémetszetek közül jopáron pucár mellű nő látható.

Jones a Discovery Newsnak elmondta: a balladák fémetszetein látható nő-ábrázolások valóságosnak tekinthetők, azaz hűen követik a korabeli divatot. Abban az időben a nők csakugyan mélyen kivágot ruhát hordtak - olyan mélyen kivágotat, amely még a mellüket is szabadon hagyta.

A festményeken látható fedetlen kebelnek rendszerint szimbolikus jelentése van, különösen akkor, ha csak az egyik látszik. Jones magyarázata szerint a magasabb körökből származó hölgyeket gyakran klasszikus nőalakként vagy szentként festették meg. Utóbbiak mártírnumához pedig gyakran az is hozzátartozott, hogy levágták a mellüket.

Jones szerint a fedetlen kebel korántsem jelentett léhaságot vagy zülloíttséget az 1600-as években. Épp ellenkezőleg, az ilyen ábrázolás a nő erényességét hangsúlyozta.

"A fedetlen kebel a klasszikus, ifonti női szépség kifejezője volt. A nő, ha meztelen felsőtesttel ábrázolták, akkor hamvas, vénszi, érintetlen kebleit tárta a világ elé" - magyarázta Jones. "A felsőosztály-beli nők úgy óvták mellük szépségét, hogy nem szoptatták gyermekeiket, hanem dajkához adták őket."

A történetész hozzátette: "Bár idővel az alsóbb osztályok asszonyai is bizonyára átvették a szokást, biztos, hogy eredetileg az elit divatja volt. Olyan szokás, mely egyértelműen jelezte a felső osztályba tartozást, és hirdette a női szépség klasszikus ideálját. Ha egy feleség így öltözködött, férje büszke lehetett rá, hogy az asszony közszemlére tárja klasszikus szépségét. A nő számára pedig hibátlan keble fontos eszköz volt arra, hogy kimutassa erényességét."

Jones szerint a szokás Agnes Sorel-től, egy 15. századbeli francia udvari szeretőtől ered. Az egyre terjedő divatot Angliában II. Mária királynő és Henrietta Mária, I. Károly király felesége honosította meg. Inigo Jones, a híres brit építész például olyan ruhát tervezett Henrietta Mária számára, mely a nő mindkét mellét teljesen szabadon hagyta.

Bernard Capp, a Warwíki Egyetem történész-professzora is egyetért abban, hogy az angol történelem bizonyos szakaszaiban a fedetlen kebel elég gyakori volt, és egyáltalán nem számított botrányosnak.

Ezekben az időkben Capp szerint "a hiányos öltözet - a megfélemlő társadalmi körökben és eseményeken - tökéletesen összeegyeztethető volt az éremnyel és a méltósággal".

Kritikusa azonban mindennek akad. Capp elmesélte, hogy konzervatívabb és az udvarba be nem járatott kortársak bizony kifogásolták az általuk kihívónak ítélt, a mellett szabadon hagyó ruházatot. A 17. századi puritán jogtudós, William Pryme azért kelt ki ellene, mert a színésznők is gyakran így öltözöködték. 1633-ban magát Henrietta Mária-t is kritizálta, mikor az asszony maszkban és efféle öltözetben fellépett egy darabban. "A színésznők megrögzött kurvák (women actors are notorious whores)" - írta a zord kritikusk, kinek a kormány vizsgálatul lecsapatta a fülét.

A pucér mellék divátja a későbbi századokban is vissza-visszatért az angol történelemben, megfelelő módon még a prűdnek tartott viktoriánus korszakban is. Jones szerint ezekben a korokban az keltett volna megrögzött kritikust, ha egy nő vállait vagy lábát fedti fel, hiszen ezek a testrészek a korabeli mentalitásban sokkal erősebben kapcsolódnak a szexualitáshoz.

"Azt hiszem, egy sor tényező befolyásolja, hogy a test mely részeit szexualizálja avagy deszexualizálja a köznudit" - mondta a történész. "Ma a női mell egyértelműen kötődik a szexualitáshoz, de nincs kizárva, hogy idővel ez a nézet újra meg fog változni."

Prostituáltak zaklatták az amerikai katonákat

Krisis-találkozókat és jogi szabályozásokat sürgettek az amerikai hadsereg parancsnokai és jogi tanácsadói Londonban, a második világháború idején - áll a Scotland Yard nemrég nyilvánosságra hozott aktáiban. Aggodalomra állítótól az adott okot, hogy a katonák szinte egyetlen lépést sem tettek a város utcáin anélkül, hogy az örömlányok lépten-nyomon ne kínálták volna fél számukra szolgálataikat.

A Londonban állomásozó amerikai katonák haza írott leveleikben gyakran panaszkodtak a helyi utalányok "tízott aktivitására", vagyis arra, hogy állandóan leszólják őket. A napokban megjelent lapok is erről a fokozott jelenlétről számoltak be, hozzátevé, hogy a jelenség mind katonai, mind politikai oldalról nagy figyelmet kapott és erőteljes rosszallást váltott ki. Egyes miniszterek már a transzatlanti szövetség sorsáért kezdtek aggódni és a hivatalokban is attól tartottak, hogy ha a brit nők fesslett erkölcsisége a németek tudomásra jut, igen sikeres propaganda-hadjárat kerekedhet ki a dologból.

Az Amerikai Hadsereg parancsnokai azonban nem csupán a gyorsan terjedő nemi betegségektől félték. Mivel előbb el akarták érni a brit törvények megváltoztatását, könnyebbé téve így a lányok börtönbe juttatását felháborító magatartásuk miatt.

A fentebb felvázolt: kép persze csak az egyik fél álláspontja. Mint mindig, az éremnek ebben az esetben is van egy másik oldala, amely nagymértékben árnyalhatja a valóságot. A londoni rendőrség ugyanis nem osztotta az amerikaiak aggodalmát, mondván, a probléma okát nagyrészt maguk a katonák jelentik. A Cole főfelügyelő, aki abban az időben a West End környékének ellenőrzésével volt megbízva, így nyilatkozott a panaszkodó katonák viselkedéséről: "[Esenként] a Piccadilly Circus és a Coventry Street környékén gyülekeztek és sokan közülük a kora reggeli órákig részegek voltak és civakodtak." Egy

korabeli jelentés, amely a "Fesslett nők zaklatják az amerikai csapatokat" címet viseli, szintén olyan katonákról számol be, akik a Piccadilly-nél kerütek "szoros kapcsolatba" a prostituáltakkal.

A londoni Nemzeti Levéltár aktái még arra vonatkozólag is tartalmaznak részleteket, hogy a város különböző pontjain milyen típusú nőkkal találkozhatott az ember. Eszerint a Burlington Gardens környékén "dolgozók" a vastagabb pénzárcajúak igényeit elégtették ki, míg a Picadilly kéjnöi nem voltak túl válogatósak a leendő kliensek tekintetében - derül ki a BBC honlapjáról.

Hitler walesi szeretője

Winifred Williams, egy walesi újságíró és egy német nő lánya, árvaként nőtt fel Németországban anyja rokonainál. Tizenhét évesen feleségül ment a nagy zeneszerző Siegfried nevű homoszexuális fiához, s Hitler Wagner iránt érzett csodálata folykán került ismeretségbe a későbbi náci diktátorral. Olyan szoros barátság alakult ki kettejük között, hogy Winifred látta el Hitlert a Mein Kampf megírásához szükséges papírral, amikor az a 20-as évek elején börtönben ült.

Az asszony a náci párt lelkes tagja lett, és Hitler hatalomra jutása után elragadtatással írt a horogkeresztesek mind magasabbra emelkedéséről. Hitler pedig államférfiként is segítette a Wagner-örököszt. Az 1933-as bayreuth-i Wagner-fesztivál anyagi okok miatt kis híján meghiúsult, ám a Wagner-rajongó diktátor - párttársaik tömeges kíséretében - személyesen a helyszínre sietett, így megmentette az előadásokat az érdektelenségtől.

Winifred egy levélben így köszönte meg a diktátor segítségét: "Kedves, kedves barátom és Führerem... képtelenség szavakba önteni, mekkora boldogságot okoz nekem." Forró soraiért cserébe a nő egy eredeti Hitler-festményvel lett gazdagabb.

A Wagner-fű 1930-ban bekövetkezett halála után Hitler és Winifred kapcsolata tovább mélyült: a náci vezér szinte atyákként viszonyult az ötéves négy gyermekéhez, sőt, még a házasságot is fontolóra vették. Kapcsolatuk azonban megromlott, amikor Hitler, aki más nőekkel - köztük Eva Braunnal - is tartott fenn kapcsolatot, úgy döntött, hogy mégsem veszi feleségül Winifredet.

Az elhídegtetés ellenére a walesi-német nő baráti viszonyban maradt Hitlerrel, és ezt felhasználva sikerrel vette rá a diktátort számos zsidó énekes és zenész életének megmentésére. A háború végén Winifredet bíróság elé állították a Hitlerhez és a náci párthoz fűződő kapcsolata miatt, de felmentették azon zsidók leveleinek és tanúvallomásainak köszönhetően, akiknek ő segített megmenteni az életét.

Winifred Williams úgy halt meg 1980-ban, hogy még mindig gyengéd érzelmeket táplált Hitler iránt. Halála előtt nem sokkal így beszélt róla: "Ha most Hitler betoppanna az ajtón, ugyanolyan boldog lennék, mint egykor, hogy láthatom." Winifred Williams haláláig képtelen volt reálisan szemlélni imádott vezérért. "Tudtam, hogy van egy sötét oldala, de az az oldal az én számomra nem létezett. Egyszerűen nem ismertem arról az oldaláról" - vallotta be.

Hitler halálamai

Egy frissen megjelent tanulmány szerzője azt állítja Adolf Hitler-ről, hogy homoszexuális hajlamai voltak. A "Hitler titka: egy diktátor ketős élete" című könyvben a Führer egykori szeretőitől származó tanúbizonyságokat, valamint az immár fél évszázada terjedő híreket első alkalommal megvilágító történelmi dokumentumokat Lothar Machtan, a brémai egyetem történésze gyűjtötte össze, s tárta a nyilvánosság elé.

Egy frissen megjelent tanulmány szerzője azt állítja Adolf Hitlerrel, hogy homoszexuális hajlamai voltak. A "Hitler titka: egy diktátor kettős élete" című könyvben a Führer egykori szeretőitől származó tanúbizonyságokat, valamint az immár fél évszázada terjedő híreket első alkalommal megvilágító történelmi dokumentumokat Lothar Machtan, a brémai egyetem történésze gyűjtötte össze, s tárta a nyilvánosság elé. Lothar Machtan könyvében odáig megy, hogy azt állítja, a Führer számos magas rangú náci vezetőt likvidált, hogy megakadályozza féltve őrzött titkáinak napvilágra kerülését. Ernst Röhm, az SA vezetője - aki maga is homoszexuális volt - például megpróbálta megszerezni Hitlert, hogy leleplezi. Machtan bizton állítja, Röhm gyilkosság áldozata lett. A neves történész állítását számos történelmi dokumentumra alapozza, melyekből megtudhatjuk, hogy 1915-ben Hitler a francia fronton szolgált, és évekkel később - de még jóval azelőtt, mielőtt Hitler gyűlölt név világszerte ismertté vált volna - egyik bajtársa, Hans Mend ezt írta visszaemlékezésében: "Aznap éjjel Hitler Schmidlrel, az ismert férfiprostitútaírral hált." Schmidl - vagy másik nevén Ernst Schmidl - és Hitler éveken át elválaszthatatlan szeretőik voltak. További részletek az ORIGO-n.

Origó:

Hitler homoszexuális volt, és gyilkolt, hogy ezt leplezze - állítja a "Hitler titka: egy diktátor kettős élete" című könyvben egy német történész.

Hitler homoszexuális volt - legalábbis ezt állítja a múlt héten megjelent szenzációs új életrajz szerzője. A "Hitler titka: egy diktátor kettős élete" című könyvben Hitler egykori szeretőitől származó tanúbizonyságok, valamint az immár fél évszázada terjedő híreket első alkalommal megvilágító történelmi dokumentumok kerülnek bemutatásra.

Lothar Machtan, a brémai egyetem történésze könyvében odáig megy, hogy azt állítja, a Führer számos magas rangú náci vezetőt likvidált, hogy megakadályozza féltve őrzött titkáinak napvilágra kerülését.

Ernst Röhm, az SA vezetője - aki maga is homoszexuális volt - például megpróbálta megszerezni Hitlert, hogy leleplezi. Machtan bizton állítja, Röhm gyilkosság áldozata lett.

A neves történész állítását számos történelmi dokumentumra alapozza, melyekből megtudhatjuk, hogy 1915-ben Hitler a francia fronton szolgált, és évekkel később - de még jóval azelőtt, mielőtt Hitler gyűlölt név világszerte ismertté vált volna - egyik bajtársa, Hans Mend ezt írta visszaemlékezésében: "Aznap éjjel Hitler Schmidlrel, az ismert férfiprostitútaírral hált." Schmidl - vagy másik nevén Ernst Schmidl - és Hitler éveken át elválaszthatatlan szeretőik voltak.

Hátrányos megkülönböztetés

Hitler szolgálati dokumentumaiból megtudhatjuk, hogy a "szerelmi affér" miatt a vezető tiszték vonakodtak előléptetni őt. Erich Ebermeier ügyvéd szerint, aki Hitler katonai aktáiba évekkel később bepillantást nyerhetett, "az ellenséggel szemben tanúsított bátorúsága ellenére homoszexuálisítása miatt nem kaphatta meg a tisztelhettségi rangra történő előléptetést".

Az első világháború utáni müncheni rendőri jelentések is arra utalnak, hogy a rendőrség figyelemmel kísérte Hitler szexuális "szokásait". "Barna inges aktivistaként Hitler számos fiatal férfit szervezett be és állított maga oldalára - de nem feltétlenül csak politikai okokból."

Vallomások Hitler ellen

Egy müncheni rendőrségi jegyzőkönyv szerint egy 22 éves férfi azt állította: "Vele töltöttem az egész éjszakát. Egy másik, 18 éves fű pedig így vallott a rendőrségi kihallgatáson: "Hónapok óta munka nélkül voltam, anyám és testvérem éhezett. A férfit arra kért, kísérjem a lakására. Megtettem."

"Megkérdezte tőlem, szeretnék-e együtt lenni vele... Azt mondta, Adolf Hitlernek hívják" - olvasható egy másik rendőrségi dokumentumban.

A rendőrségi jelentéseket Otto von Lossow, a német hadserég tábornoka gyűjtötte össze, aki részt vett Hitler 1923-as puccskísértelének elfojtásában. Saját megfigalmazása szerint afféle "személyes életbiztosításként" őrizte éveken keresztül a rendőrségi aktákat. Úgy gondolta, hogy amennyiben Hitler megpróbálta volna féltreállítani, ezekkel az információkkal szorította volna sarokba.

Ezek a rendőrségi dokumentumok egyébként néhány éve már napvilágot láttak Rómában, Eugen Dollmann gondozásában. Dollmann Heinrich Himmler közeli barátja, egyben Hitler tolmácsa volt. De mivel a könyv németül nem jelent meg, a megdöbbentő dokumentumok nagyrészt elkerülték a történészek figyelmét.

Machtan szerint Hitler különösen vonzódtott helyetteséhez, Rudolf Hesshez, akit a párt körében "Fekete Emmakán" ismertek, és akivel a Führer hónapokat töltött a landsbergi börtönben.

Joggal vetődik fel hát a kérdés, hogy miért üldözték a náciok olyan vehemenciával a homoszexuálisokat, százezrével küldve őket a gázkamrába és haláltáborokba. Machtan szerint a válasz egyszerű: "Hitler személyesen soha nem ítélte el a homoszexuálisokat, de szabad utat engedett üldözésüknek - hogy elrejtse valódi énjét."

Botrányművet a náci pornóműtárról

A fiatal és sikeres német író, Thor Kunkel legújabb könyvében a Harmadik Birodalom egyik legkínosabb titkát, a náciok megrendelésére készült pornófilmek témáját dolgozta fel. Kiadója - esztétikai kifogásokra hivatkozva - visszalépett a regény megjelentetésétől. Sokan vélik azonban úgy: a visszavonásra valódi oka az, hogy a könyv túlságosan felmentő képet fest a tömeggyilkos náci rendszer működőteréről.

A német irodalmi élet biztosra vette, hogy Thor Kunkel, az egyik legígéretesebb fiatal német író legújabb regénye, Az utolsó lépcsőfok (Endstufe) megjelenése újabb hatalmas sikert hoz a már eddig is több díjjal dicsekvő szerzőnek. Amál is inkább, mert a könyvben minden megvolt, ami a sikerhez kell: szex, még több szex, náciok, megint csak náciok - és egy könnyfakasztó, romantikus befejezés. Sőt, a történet eseményei Kunkel saját és alapos kutatásán nyugodtak: az író eredeti levéltári forrásokból és a résztvevőkkel készített interjúkból a Harmadik Birodalom egyik legkínosabb titkát, a náciok pornófilmgyártását tárta fel.

Kunkelnek sikerült felkutatnia magukat a filmeket is, így közvetlenül azokat használhatta fel 622 oldalas könyvének megírásához, melyet kiadója, a Rowohlt legelőször "a bizarr náci társadalom tömény, aprólkósan kidolgozott ábrázolásának" nevezett.

Február közepén Kunkel mégis arra a meglepő hírre tért vissza amsterdami szabadságáról, hogy kiadója önkényesen leállította a könyv kiadását - két hónappal a regény boltokba kerülése előtt. Alexander Fest, a Rowohlt kiadó vezetője közelebről meg nem nevezett "esztétikai" és "tartalmi" problémákkal magyarázta az utolsó pillanatban hozott döntést. Az ügy egy héten át uralta a német lapok irodalmi rovatát, ahol egyre többen adtak hangot annak a véleményüknek, mely szerint Kunkel büne nem esztétikai természetű volt.

A kézirát ismerői szerint a szerző a regény kitalált figuráit - akik egy képzeletbeli berlini fajjogi intézetben dolgoznak - túlságosan vonzóknak és esendőknak ábrázolta, a holokauszt pedig jószerivel elsikkad a történetben.

"A feltételezés nevetéses, az eljárás pedig felháborító" - nyilatkozta Kunkel. "Semmi mást nem akartam a könyvemmel, csak közelebb hozni a német történelmet egyik legsötétebb korszakát, annak is egy kevésbé ismert fejezetét. A regény 1941-ben játszódik, amikor Németországban még béke volt. A regény a Szovjetunió elleni támadás idején kezdődik, szereplői pedig a Harmadik Birodalom morbid és élvhajász felső tízezerjének tagjai. Nem arról van szó, hogy lebecsülöm a holokausztot, hanem egyszerűen csak arról, hogy ez a történetben nem játszik közvetlenül szerepet. Mégis, mit képzelt magáról Fest, kicsoda ő?"

Porn und Drang

Kunkel tavaly nyáron leadott kéziratát csakugyan komoly történeti kutatáson nyugszik. A szerző hosszú ideig és szorgosan tanulmányozta a Harmadik Birodalom korának egyik bizarr fejezetét, nevezetesen a Sachsenwald-filmeknek nevezett, házlagos körülmények között forgatott amatőr pornófilmeknek a történetét. A filmeket a Hamburg-környéki erdőkben, 1941 folyamán rögzítették a náci embereit.

A pornográfia - afféle dekadens, beteges, ferdé hajlamként - a náci uralom alatt hivatalosan persze tiltott volt. Az efféle zafos csemegéken azonban nemcsak a tekintélyes náci vezetők élvezkedtek titkos vetítéseiken - a tiltott gyümölcs az észak-afrikai német hatóságok számára még cserealapel is szolgált a helyekkel folytatott egyezkedésekben.

Kunkel éveken át tartó és szorgos kutatását siker koronázta, hiszen két eredeti filmet ("Vágy az erdőben" és "A prémvásár") meg is talált, így fogalmat alkothatott a "művek" hangulatáról. Sok romanikára maga se számított, ám így is megrökönyödött azon az agresszív jeleneten, melyben egy férfi egy fához kötözött, meztelenül áll a közsől. Kiváncsisága azonban még ekkor sem hagyta nyugodni, és kutatói szerencséje is mellé állt: sikerült megtalálnia a ma 83 éves főszereplő hölgyet. A Hamburg-környéki idők otthonában élő asszony feleltette meg a kérdéseit, de válaszolt a kérdésekre.

"A hölgy ismert lehetett a szakmában, mert 14 évesen már aktrifókhoz állt modelt. Egy fotós ismerősöm azóta ismeri, rajta keresztül jutottam el hozzá" - mesélte az író. "Megrökökcent a látogatásomon, de ráállt, hogy segítsen." Mint az idős asszony elmondta, csak két "udvarias, jóvágású úr" emlékszik, akik egy berlini dohánybolt előtt szólították le. A férfiak nővérével együtt egy Opel Admiralt ültették - a Gestapo előszerepével használta ezt a típust a kényes feladatokhoz -, majd a hamburgi erdőbe vittek őket, ahol mindkettőjüket levetkőztették. "A hölgy elmondta, hogy a nővérével és egy ismeretlen férfival csinálták hármasban" - számolt be Kunkel. Azt azonban, hogy ki rendezte a filmeket, az írónak nem sikerült kiderítenie.

Hogy szokatlan témájú könyvének történelmi hűségét szó ne érje, Kunkel más forrásból is gyűjtött anyagot. Kutatásai során 57 volt német katonával készített interjút, akik a könyv helyszínét szolgáló észak-afrikai fronton teljesítettek szolgálatot Erwin Rommel parancsnoksága alatt. Az idős katonák megerősítették az író gyanúját: az afrikai német hatóságok ezekkel az amatőr pornófilmekkel ocsensétek a helyiekkel.

A Sachsenwald-filmek a tuniszi bejhez is eljutottak, aki messze földön híres volt egyedülállóan gazdag pornógyűjteményéről. "A helyiek, hogy úgy mondjam, erre buktak a legjobban. A hadsereg pedig ételmet, ellátást és egyéb szolgáltatásokat kapott cserébe a filmekért" - derítette ki Kunkel.

Fekete humor vagy revizionizmus?

Úgy tűnik, a Rowohl kiadó visszalépése nem sodorta nagy veszélybe Kunkel karrierjét: három könyvkiadó rögtön jelezte, hogy szívesen megfelenetnék a vitatott művet, a német irodalmi sajtóban pedig számos Kunkellel rokonszenvező vélemény látott napvilágot. A Frankfurter Allgemeine Zeitung hosszabb tanulmányt közölt a műről, mely szerint a könyv "a szexuális szenzációja" kellett volna, hogy legyen. A FAZ szerint a könyv telis-tele van "Tarantino-szerű borzadályal", s "hemzseg a dekadenciától,

kékvégűtől, testnedvek keltette gyönyörűtől, testi örömtől és kínoktól, valamint beteg humortól". A napilap szerint a könyvre ráfér ugyan némi szerkesztés, ám nyugodtan kiadható.

Más irodalmiárok kevésbé voltak elragadtatva a műről. "A fickó túl sok Thomas Pynchont olvasott, és túlbecsüli saját művészi képességét" - háborgott egyikük. Majd hozzátette: "Ugyanebben a nemzedékben számos Kunkelnél tehetségesebb író van. Ő csak egyvalamire vágyik, de nagyon: hogy provokálhassa az embereket."

A vita akkor esapott fel igazán, amikor a Spiegel Kunkel korábbi kiadójától, a Rowohltól származó privát e-maileket hozott nyilvánosságra. A levelekben Ulrike Schieder szerkesztő arról panaszkodott, hogy Kunkel a szövetségeket mind egy szálig "vérszomjas vadállatokként" ábrázolta, míg a németek a második világháború "egyedüli veszteségeiként" tűnnek fel. Schieder szerint a könyv "merő revizionizmus", és Kunkel azzal, hogy a náciakat alig többnek, mint "fenyvélő társaságnak" mutatja be, trivializálja tetteiket.

Kunkel dühödten reagált, s egy nyílt levélben hiteirontással vádolta meg a Spieget. Mint mondta, az összes többi "valamieskét is érző" emberhez hasonlóan elítéli a náci korszakot, különösen a holokausztot.

A szerző szerint ezek a problémák fel sem merültek volna, ha nem Németországban, hanem mondjuk Angliában vagy az Egyesült Államokban akarta volna megjeleníteni a könyvet. "Maga vagyok az angolfi német megfestésűje. Az a legfőbb bajom, hogy jó adag fekete humor van az írásaimban. Úgy tűnik, Fest nem vevő a humorérzékemre." Mielőtt Berlinbe költözött, Kunkel öt évig Angliában, tíz évig pedig Hollandiában élt. "A németországi náci rezsimet soha nem szabad elfelejtenünk, ám szűkségünk van új nézőpontokra is" - nyilatkozta a szerző a brit Guardiannek.

Kunkel időközben új kiadóval szerződött: új regénye az Eichorn Berlinnél jelenik meg áprilisban.

Napóleon és a nők

Látens homoszexualitás, pici pénisz, három perc, Christopher Hibbert új könyvében arra keresi a választ, hogy - ezeryi szeretője ellenére - vajon mi állhatott Napóleon legendás nőgyűlölete mögött. Freud a fejét fogná.

"Nőki! A legnagyobb ajánlattevők közé tartoznak. A hatalom az, amit szeretnek. Ez a legjobb afrodiiziákum - akárcsak számomra. Megszerzem majd el is felejtetem őket." Napóleon ezt a szúrós, de annál hűsködőbb megjegyzést Szent Ilona-szigeti száműzetésének idején tette egyik segítőjének. Nem lehet meglepő, hogy az eredetileg "Európa kemény emberének tartott" Bonaparte azzal erősítette meg önmón macsós mítoszát, hogy a körülötte lévő nők befolyását csökkenteni, hírtüket pedig befektetni próbálta. A valóságban a helyzet természetesen ennél jóval összetettebb volt, ahogyan azt Christopher Hibbert új könyve is tanúsítja.

Sokak megdöbbenésére Napóleon olyan erős és csökönyös asszonyok veték körül, akiket gyakran nehezebb volt kormányozni, mint egész birodalmát. Ott volt például a félelmetes anya, aki fia uralkodásának idején az együtt töltött óráikat leginkább lehangoló motyogásával töltötte be: "ha ez elműlik, fiam..." Vagy kedvenc nővére, Paulina, aki olyan gyönyörű volt, hogy "Birodalmi Vénusz" avanszált, és olyan megrögzötten különc életű, hogy "Európa Nagymestere" nagyobb sikereket ért el a harcatereken a kontinens egyesült seregeivel szemben, mint nővérenek szexuális kicsapongásainak megfőkezesében. Mindezekben felül ott volt még az "összehasonlíthatatlan Josephine", aktív a legviharosabb szerelemi történetek között maga. Az egyetlen személy az életében, aki képes volt irányítani kételhetetlen, akaratos személyét, ő volt a "legnálásabb nő akit valaha ismer", vagy ahogyan Bonaparte fogalmazott: "szellemes és könnyed, és a legkedvesebb személy a világon".

Ezen erős nők iránt érzett szeretete ellenére Napóleon nőgyűlölő volt, különösen nem szerette a forradalom utáni Franciaország olyan nőit, akik felvilágosult gondolkodásúak voltak, előtérben álltak,

vagy szerepük volt a politikában. Hogy miért? Néhány történész bunkólian célzott már arra, hogy Napóleon kiegyensúlyozatlansága elnyomott homoszexualitásából fakad. Az elméletet mellékesen odavetett megjegyzésekkel indokolják (azt mondta, hogy a barátság a vonzó férfiakkal először fizikai vonzalommal kezdődött: "az égyékánál és olyan helyeken, amik névtelenül maradnak"). Valószínűbb azonban, hogy féltelmei és vonatkodásai szexuális bizonytalanságának csak eredményei voltak és nem okai. Fiatal korában teljesen tudnáiban volt annak, hogy egy osepert sem vonzó és nehezített azokra, akiknek "megvolt minden szerencséjük" - azaz, kissé daliasabbak voltak nála. Ez pedig nem volt nehéz.

Am ahogyan hatalma nőtt, úgy lett egyre vonzóbb a nők szemében, lehetőséget találva egyúttal arra, hogy végre bosszút álljon. Undoksága legendás volt, különösen, ha talált olyan nőt, akit megfélemlíthetett. Egyszer azt mondta egy újonnan bemutatott vendégnek: "Hölgyem, nekem azt mondták, hogy ön csúnya. Nyilván nem titolozak."

Napóleon szexuális bátorságát bizonyítandó, híveinek ünnepeit mondása volt, hogy hosúk "olyan nagyszerű szerető, mint amilyen nagyszerű hadvezér". Hibbert véleménye szerint viszont csekély bizonyíték van erre. Napóleon gyakran kényszerítette szeretőit arra, hogy meztelenül várják az előszobában. Amikor megérkezett nem nyújtotta hosszúra: az "ügy" három perc alatt meg lett oldva. Lehet, hogy ez a bátorság volt követendő a francia vezetőik számára. Ahogyan Jacques Chirac egyik házasságon kívüli daliasága jól példázza: "öt percen belül kész, beleértve a tusolást is".

A téma remek: a Napóleon életében szereplő asszonyok történetei legalább olyan elbűvölőek, mint magé a császáré. S mivel Hibbert könyve nemcsak Napóleon romantikus kapcsolatait mutatja be - két feleségével, illetve ezernyi szeretőivel - hanem anyjával és nővérelével való viszonyát is, a szerző nem győzi elég helytel, hogy bátrmelyik nő árryalt portréját adja. Egyedül Napóleon emelkedik ki mind közül.

Még elbűvölőbb lett volna azonban, ha bepillantást nyerhetünk abba, hogyan hatottak ezek a nők személyére, mit árultak el róla: igaz-e például, hogy valóban mérte - amúgy is híresen kési - péniszének méreteit? És mi van a bizonyos freudi felszólalással: "Milyen volt a viszonya az anyjával?" A gördülékeny stílus és a kellemes anekdoták ellenére azonban van valami félteltes Hibbert könyvében - anyja a New York Times kritikája. Ez egy amolyan Heilk, történelem!, ami csak a felszínen csúszkal anélkül, hogy felfedezné a lényegét.

240 éve született Josophine császárné

Készsáznegyven éve, 1763. június 23-án született Trois-Ilets-ben, Martinique szigetén Josophine császárné, Bonaparte Napóleon első felesége.

Josophine Tascher de la Pagerie elszegényedett arisztokrata tengerészrészlet legidősebb leánya volt. Tizenöt évesen került Franciaországba, egy évvel később a feltűnően szép lány már férjhez is ment Alexandre de Beauharnais-hoz, a rajnai hadsereg tábornokához, akivel Párizsba költözött. A házaspárnak egy fia és egy lánya (a későbbi III. Napóleon császár anyja) született, de nem sokáig éltek együtt, bár nem váltak el.

Férjét a forradalmi hadsereg tábornokait a jakobinusok 1794-ben lefejeztették, maga Josophine is a carmes-i börtönben ült, halálos ítéletre várva. A thermidori puocs (1794. június 27.) azonban véget vetett a terrornak, Josophine kiszabadult, s hamarosan a párizsi társadalmi élet vezető személyisége lett. Szabados, bohém életet élt, hagyta, hogy az események sodorják Számos szeretőjének egyike volt Paul Barras, a francia Direktórium legbefolyásosabb tagja, az ország első embere, akinek révén megismerkedett a fiatal Napóleonnal.

Ebben az időben harminchárom éves volt, hat évvel idősebb Bonaparténál, aki a kortülönbség ellenére fűlög beleszeretett a vonzó és szellemes asszonyba, akinek rövidesen a kezét is megkérte.

Josophine tisztában volt helyzetével: két gyermekével egyedül maradt, súlyos anyagi gondok gyötörték, de irzózott a gondolatától, hogy visszatérjen Martinique-ra, s a gyarmaton öregedjen meg.

Az ifjú katonatisztról mindentűn azt rebesgették, hogy sorsa szédítő magasságokba emeli, így Josophine - némi számíástól sem mentesen - igent mondott. Az esküvő gondolatát Barras is támogatta, s elő is segítte azzal, hogy Bonapartét kinevezte az itáliai hadjárat parancsnokává. A polgári házasságot 1796. március 9-én kötötték meg Párizsban. Az okmányon Josophine négy évet tagadott le az életkorából, Bonaparte pedig - bizonyára lovagiasságból - tizennyolc hónappal vallotta magát idősebbnek.

Az esküvőt követően a különféle hadjáratokban elfoglalt Napóleon magára hagyta a feleségét, aki cseppet sem bántódott ezen: folytatta régi életmódját, flörtölt, változta a szeretőit, jelen volt minden társadalmi eseményen. Malmaisonban pazar kastélyt építtetett, fényűző berendezéssel. Egyvalami zavarta csak: férje levelei, amelyek két-három naponta érkeztek, hol postán, hol külön futárral. Mindegyiknek egy volt a rejténje: "Mivel foglalja el egész napját, madarne?"

Josophine megkapta a koronát

A megsalt férj persze mindenre hamarosan rájött, kettejük viszonya olyan kritikussá vált, hogy Napóleon a válásról csak Josophine gyermekeinek könyörgésére teit le. Az asszony ezután gondosan vigyázott arra, hogy viselkedésével ne okozzon újabb botrányt, különösen, hogy egyéb területen is szolgáltatót okot az elégedetlenségre: nem tudott gyermeket szülni, pedig a dinasztia-alapítási terveket dédelgető Napóleon nagyon vágyott egy fítra.

Bonaparte 1804-ben Franciaország császára lett, s megkoronázta Josophine-t is. Szinte percekkel a koronázás előtt - a szertartáson személyesen jelenlévő VII. Pius pápa diszpenzációjával - megkötötték az egyházi házasságot, tanúk nélkül, Josophine szobájában.

Az újdonsült császárné úgy érezte, helyzete szilárd. Horrense nevű leánya Louis Bonaparte - a császár öccse - felesége volt; fia, Eugéne (Jenő) pedig a bajor királyi családba nősült. Josophine újra pazarlón élt, adósságokat csimált és fürdőutrákat vett, hogy visszanyerje termékenységét, az utód azonban nem született meg.

Bonaparte, nem utolsósorban nemzéközi politikai megfontolásokból is, új asszony után nézett, s meg is találta I. Ferenc osztrák császár leánya, Mária Lujza személyében. Josophine csak hosszas ellenkezés után egyezett bele a válásba, a házasságot Napóleon 1809. december 16-án nyilváníthatja senmissé azzal az indoklással, hogy az esketésen nem volt jelen piébanos.

A válás mindkettejüket megviselte, Napóleon azonban bőkezűen gondoskodott Josophine-ről: megmaradt örökös császárnénak, ajándékba megkapta Malmaisont, rendezték összes adósságát, továbbá évi hárommillió frank apanázs illette. Malmaisomba költözött, ahol kertészkedett, pazarlón élt, fényűző mulatságokat rendezett, a császár pedig álta a számlákat - egészen bukásáig.

A katasztrófa bekövetkeztakor az asszony úgy érezte, pártfogóra van szüksége. Ötalmat keresve I. Sándor orosz cárt sikerült levennie a lábáról. Naponta vendégül látta az uralkodót Malmaisomban, ahol egyik mulatság a másikat követte. 1814. május 24-én ő nyitotta meg a bált Sándor cárral, majd hosszan sétáltak a hívós parkban. Két nap múlva megbetegedett, május 29-én halt meg tüdőgyulladásban. Testét a Rueil-i templomban helyezték örök nyugalomra.

Bonaparte Josophine iránt érzett vonzalma, gyengédsége válásuk után sem szűnt meg teljesen. Gyakran meglátogatta, tanácsát kérte, ajándékokkal halmozta el, hosszú leveleket írt neki. Ha a legendának hími lehet halálos ágyán az utolsó szavai ezek voltak: "Franciászág, hadsereg, Josophine".

Készenjegyven éve, 1764. április 15-én halt meg Versailles-ban Madame Pompadour, XV. Lajos francia király egykori kedvese, későbbi befolyásos barátja, az egyik leghíresebb királyi szerető, a művészetek és a tudomány bőkezű támogatója. A legnagyobb királyi kegy halálakor érte őt: a királyi palotában hunyharta le örökre szemét, ott, ahol erre a királyi család tagjain kívül senki halandónak nem volt joga.

Madame Pompadour, alias Jeanne-Antoinette Poisson 1721. december 29-én született kertes híri, de jómódú, és polgári származású szülők gyermekéként Párizsban. Anyja a város legszebb asszonya híreben állt, amit boldogulva érdeklében nem mulasztott el kihasználni. Jeanne-Antoinette körültekintő nevelésben részesült, előbb zárdában, majd a család előkelő párizsi otthonában, ahol neves tanárok eszifolták szillett bájjal párosuló, kiváló képességeit. Szépsége, műveltsége, karakteres stílusa, valamint kapcsolatai révén megnyíltak előtte a társadalmi élet legfontosabb színterei, a szalonok.

1741-ben házasságot kötött Charles Guillaume Le Normant d'Étiolles-lal, akáhez a fáma szerint elsősorban a férfi nemesi címe vonzotta. Párizshoz közeli kastélyukban válogatott társaság időről, többek között Fontenelle, Montesquieu és haláláig közeli barátja, az akkor már európai híri Voltaire. Otthonában Madame d'Étiolles színházat rendezett be, ahol maga is fellépett színészi tehetségét, szép énekhangját felvillanva. Lassanként a legelőkelőbb társaságba is bekerült, és híre hamarosan a királyi udvarba is eljutott. Ő azonban ennél többre vágyott. A legenda szerint egy jósnő már kilenéves korában azt jövendölte neki, hogy egyszer a király szeretője lesz. Valahányszor XV. Lajos az Étiolles-hez közeli erdőben vadászgatott, rendszeresen feltűnt egy nyitott hintó, benne egy szép fiatalasszonnyal, aki után az uralkodó hamarosan érdeklődni kezdett.

A király először 1745-ben vitte Versailles-ba a férjétől akkor már különbözőan élő későbbi Madame Pompadourt. Az udvar a hölgy polgári származása miatt csak rövid, gálans kalandra számított kettyük között, de tévedtek. Pompadour tudta, hogy a tartós sikerhez szépsége önmagában nem elegendő. A király megbecsülésén fejt le meg akarja nyerni a királyné, Mária Leszczyńska és az udvar pártfogását is. Színházi társulatot szervezett Versailles-ban, amelybe hercegek és hercegnők számára megütsziteltes volt bekerülni. A nyitó előadáson Moliere Tartuffe-je volt műsoron 1747-ben. Ez az asszony, aki képes volt két évhezden át elbűvölni és lenyűgözni a fásult, évhajhász királyt, lovagolt és táncolt, rajzolt és metszeteket készített, énekelte és szavalt, s a legkifinomultabb műtérrel olvasott el és félt meg minden új művet - drámat, filozófiai frást, regényt és államelméletet.

XV. Lajos gyakran látogatta a királyi palota második emeletén lakó kedvesét. Ha miniszterével tárgyalt, közben rejtékleposón is lejtathatott szeretőjéhez. Ilyenkor a miniszterek kénytelenek voltak megvárni őt, hogy fenntartsák a kizsárat: mindvégig az ország ügyeivel volt elfoglalta az uralkodó. Pompadour időről-ídrő vacsorát adott lakosztályában, és különös kegynek számított, ha valaki meghívást kapott szekre. Eközben Madame Pompadour mind nagyobb befolyásra tett szert az udvarnál. 1752-től már a király gálaasztalánál is ott állott a széke, 1756-ban pedig udvarhölgyvé nevezték ki, miután szakított "botrányos" életével. (A királyné udvarhölgyének ugyanis "makkalátlanmak" kellett lennie.)

A márkínó lekötözt a földszintre, intím kapcsolata megszűnt a királlyal, az uralkodó barátja lett. Befolyása azonban nem csökkent, és továbbra is maitresse déclarée (bejelentett szerető) maradt. Saját dologszobájában rendszeresen találkozott miniszterekkel és a királlyal. Befeszolása volt a külpolitikába, és nem kis szerepet játszott az európai diplomácia nagy fordulataiban (ranversement des alliances): elősegítette a francia-osztrák szövetség létrehozását, ami a hétéves háború kiborbanása idejére (1756) átrendezte a szövetségi rendszert. Franciaország azonban a háborút kedvezőtlen békével zárta, s a kudarcért a közvélemény elsősorban a kegyencnőre hártotta a felelősséget.

Madame Pompadour pénzügyei is ártottak jó hírenek: óriási összegeket költött építkezésekre, ruhákra, ékszerekre, szerencsejátéokra. Fontosnak tartotta azonban a művészetek és a tudományos élet pártolását is. Rokonszenvezett a févlálgosodással, olyan embereket támogatott, mint Montesquieu és Rousseau, Voltaire pedig az ő közbenjárásával emelkedhetett a halhatatlanok közé. Elévülhetetlen

érdemeket szerzett abban is, hogy 1762-re megjelentetheti az Enciklopédia mind a 17 kötetét, de az illusztrációkat tartalmazó további 11 kötet megjelenését (1772) már nem érthette meg.

Megfélése a kortársak és az utókor szemében is ellentmondásos. Kétségtelen, hogy "Öfélsége, az Alsószoknya" - ahogy II. Frigyes porosz király nevezte - rendkívüli asszony volt. A király közeli és megbecsült barátja maradt egészen 1764. április 15-én bekövetkezett haláláig, s XV. Lajos ószintén megsíratra őt.

Szeretők szeretője

A történelem általában régalmakkal illeti a szeretőket. Amíg az amerikai elnök félrelelései rendre felkavarják a kormányzó elit köréit, addig Európában a szerető, mint a politikai züllöttség forrása és szimbóluma, hosszú és gazdag múltra tekint vissza az európai uralkodói dinasztiák történetében.

A kéjné egyrészt menekülést jelentett a törvényes hírvés és a kimerítően unalmas udvari élet elől, máskor viszont bűnbakként lehetett pellengérré állítani a katonai kudarokért, a költségek, nem törődöm költségvetésért, az emelkedő adókért, vagyis tulajdonképpen minden népszerűtlen intézkedésért. És ez nem véletlen, hiszen egy XVIII. századi udvari kézikönyv szerint is a királyi szerető tökéletes pajzs a külvilág gyűlölete ellen.

Madame de Montespart, XIV. Lajos szeretőjét, Moliere és Racine pártfogóját boszorkányság vájja miatt távolították el az udvarból. Utódját, a hírhát katolikus Madame de Maintenont a protestánsok kivégzésével vádolták. Marie Antoinette vesztét férje, a szemérmes XVI. Lajos hűséges természete okozta. Királyi szeretők hiányában ugyanis a nép, vélt vagy valós sérelmeiért - más hölgy nem lévén - a királynón állt bosszút.

Az uralkodók körül legyekedő szeretőket nagymérvű ellenszenv övezte. XV. Lajos hadügyminisztere, a nogyűlölő Comte d'Argenson szerint ezek a női démonok „ügy gondolják, hogy a prostrúcióval dicsőséget arathatnak, és így a történelem részévé válhatnak”. Am a felháborítón alacsony társadalmi rétegből származó Jeanne-Antoinette Poisson (1721-1764) esetében, a történelem egészen más fordulatot vett. A hölgy, akit később Madame de Pompadourként XV. Lajos kedvenc szeretőjeként, majd Franciaország tényleges irányítójaként ismert meg a világ, minden addigi, kéjnékre tett dehonesztáló kijelentést megdöntött.

A siker receptje

Szemében a királyi ágy a hozzá tapadó fülledt erotikával, szexszel, szerelemmel, csillogással csak eszköz volt magasztosabb célok, a társadalmi felemelkedés és a hatalomgyakorlás megszervezése érdekében. A 18. század Franciaországában, a társadalmi rétegek közötti határvonalak olyannyira élesek voltak, hogy egy ambiciózus nő társadalmi ranglétán való előretűtésének lehetősége gyakorlatilag egyenlő volt a nullával. Előttük csak egy út nyílt állt, ami nem volt más, mint a király szeretőjeként elismerést és hatalmat szerezni. Pompadour 14 évig volt a versailles-i palota „uralkodónője”. Ennek a hölgynek a csodával határos módon sikerült maximálisan kihasználnia azokat a lehetőségeket, amelyeket a kor nyújtathatott a nők számára, és olyan messzire eljutnia, amelyről sorsársai még csak álmodni sem mertek.

Pompadour anyja, aki egy a hadügyminisztérium részére dolgozó hűsbeszállító lányként látta meg a napvilágot, kicsi korától erősítette leánya ambícióit. A gyermeknek adott becenév Reinette, azaz „Kiskirálynő” is ezt sugallta. 9 évesen egy jövendőmondo azt jóslta neki, hogy egy szép napon a király ágyasa lesz. Az édesanyja, Madame Poisson rögtön aktivizálta kapcsolatait: megszerezte egy pénzügyi szakértő, bizonyos Charles Lenormand de Tournemaine támogatását. Így Jeanne-Antoinette a férfi segítségével - akit mellesleg Pompadour apjának tartanak - ének, balett és osembaló órákat vehetett, valamint belekóstolthattott a színjátszás és a retorika világába. Pompadour életrajzírója, Christine Pevitt

Algránt szerint „Franciaország szeretője, a Kiskirálynő egyenesen arra teremtett, hogy az ország udvóskéje legyen”.

Az első lépések

Pompadour a jól nevelt, fiatal nemes hölgy szerepében tetszelegve beboosítást nyert Párizs legfrissebb, legelőkelőbb szalonjába. A 16 éves hölgy elképráztatta a város vezető elijét, elbűvölt mindenkit Madame de Mailly-től – aki ekkor XV. Lajos aktuális szeretője volt – egészen Voltaire-ig. A kor híres francia gondolkodói nemcsak barátai, hanem hasznélvezői is voltak káprázatos személyiségből fakadó erejének. Tournehem, unokaöccse személyében, egy tisztességes férjet szerzett „leányának”, valamint egy kastélyt is ajándékozott neki, amely egészen véletlenül nagyon közel volt Choisy-hoz, ahol XV. Lajos nemrégiben vadászházat vásárolt.

Az aprólékos gondallal megtervezett, várva-várt nagy találkozás roppant egyszerűséggel zajlott le. A francia történet, Evelyne Lever tollából így hangzik a történet: „Reinette feltűnő színekben pompázó ruhájában a király és vadász kísérete által használt út mentén, hirtőjában várakozott arra, hogy Franciaország első embere elhaladjon mellette. Végül Lajos - a diszkkrét támogatóknak köszönhetően – csak ráakadt a feltűnő jelenségre, és nem volt rest rögvest megjegyezni: „Morceau du rot”, azaz a király prédája lettél! Az udvarban mégsem adtak túl sok esélyt Pompadournak.

Intrikák keresztülzében

A bukását hirdető jóslatok azonban nem váltak valóra. Versailles-ban maradt, és fokozatosan leszámolt múltjával. Törvényes hitvesének leveleire nem válaszolt, majd azt is elérte, hogy éves leányát eltitkossa a kívánsai szemek elől. (A gyermek később kolostorba került, ahol 10 éves korában halt meg.) 1745 júliusában XV. Lajos a Marquise de Pompadour nevet, nemesi címet és egy pompás ingatlan adományozott udvara új udvóskéjének. Az ekkor 24 éves leány a nyarat felkészüléssel töltötte. Jól tudta ugyanis, hogy az udvarhölgyek csak arra várnak, mikor hibázik. Am Pompadour bizott önmagában és személyiségének varázsában. Nem volt olyan férfi a földön, akit ne tudott volna levenni a lábáról.

Am a valóság nem volt ennyire romantikus. XV. Lajos szürke házasságának csapdájában vergődött, amelyet egy esendes, visszahúzózó lengyel hercegnővel kötött. Amikor Pompadour belépett az életébe, a király már számtalan szeretőt elfogyasztott. Csakhogy eddig még egyetlen francia uralkodó sem választott hivatalos ágyasul egy olyan nőt, aki egy középosztálybeli, szegénytelen múlttal rendelkező család sarja lett volna. Ez nem volt más, mint az udvari protokoll durva megsértése, és Pompadournak ezért nagy árat kellett fizetnie. Köztulát tárgyává lett, a főfílkő trónörökös és annak nővérei leszájzájak, és folyamatosan bukásának előkészítésén fáradoztak. „Kurtizáná emelkedett kis burzsoá, aki mindenkit saját erkölcsi szintjére süllyeszt, és az udvart nyomormegyévé változtatja” – állt a Párizst elborító rópedulákon.

És persze ott volt a király is, akinek a személyiségével is meg kellett birkóznia. Lajos egy jóképfű, de betegesen bízart férfi volt. Állandó vigasztalást és bátorítást igényelt. A kortárs szavai szerint az uralkodóval folytatott párbeszédet temetéseket, betegséget, sebészeti műtéteket és a halál körül forogtak. Versailles pedig huzatos szobáival, elavult vízvezetékrendszerével csak növelte lelkesben a csüggedést. Depresszióját fokozta a királyi élet dermesztő koreográfiája, amely ünnepeles szertartásaival, végigkísérte mindennapjait.

A hatalom zenitén

Pompadour érdekes történetekkel, kártyajátékokkal szórakoztatta Franciaország első emberét, és ha tehette mellette volt vadászaton is. Mégihűt vacsorákat rendezett lakosztályában, ahol a király az udvari protokollra fittyet hányva, kávéval töltötteit vendégeinek. A szeretője által teremteit világban Lajos elmenekülhetett az uralkodói gondok elől, belefeledkezhetett a kertészet és az ornitológia világába is. Pompadour színtársulatót szervezett és pompázatos, pazar produkciókat vitt színpadra, ahol a fontosabb

szerpeket természetesen mindig magának osztotta. Az egekig emelkedő költségek sokasom számítottak, ha kedvesét, Lajost kellett boldogtania. Pompadour regnálása alatt az udvar szórakoztatására elkölthött összegek a XIV. Lajos uralkodása alatt évi 400.000 livre-ről 2.500.000 livre-re nőttek.

Pompadour grandiózus építkezésekre bátorította a királyt. Tulajdonképpen itt jelentkeztek politikai befolyásának első jelei is. Határozat közreműködésével elboosították a királyi építkezéseket irányító minisztert, akinek helyére fő mentort, Tournehem-et tette. A király építkezési lázban égett, ebben az időszakban kezdődtek el a paloták (Fontainebleau, Trianon, Choisy és Compiègne) nagymértvű felújítási munkái. Pompadour hamarosan saját költségvetéssel rendelkezett, és energiáit a grandiózus, több mint fél tucat kastélyt tartalmazó Bellevue-i épületkomplexum építtetésére fordította.

Feltételezhető, hogy Pompadournak nem sok ideje maradt élvezni csillogó ékszerreit - kimerült volt ugyanis, hiszen állandó támadásoknak volt kitéve, miközben a királyban is tartania kellett a lelket. „Az élet, amelyet folytatók, szörnyű” – panaszkodott egyik barátjának 1749-ben. „Egy percet sem tudok magamra fordítani.”

A mérleg

Am kitartása végül meghozta jutalmát: annak ellenére, hogy XV. Lajos iránta érzett szenvedélyét barátság váltotta fel, haláláig, 1764-ig a király mély hódolata övezte. Nap mint nap udvaroncok és külföldi diplomaták hada gyülekezett az asszony lakosztálya előtt, azért, hogy rajta keresztül nyervek el a király kegyeit. Pompadour találkozókat ellenőrzött, figyelemmel kísérte a hadsereg tevékenységét, és ha kellett kellemtelen kérdésekkel teletűzdelt leveleket küldözgetett a csatamezőn szolgálatot teljesítő tábornokoknak. Átvette az irányítást a király nőtgyvet felett is, így egyeduralknát már senki sem vesztélyeztette.

Evelyne Lever azt állítja, hogy Pompadour hatalomlése csupán a király iránt érzett birtokló szerelem mellékhatása volt, amelyet - és ez a valóságmlbb - a politikai felemelkedés igénye is elősegített. „Testileg, lelkiileg hideg nő volt, radásul katasztrófiáisan rossz polriikus is. Könyvelés természeté arra sarkallta, hogy szakértő minisztereit a hozzá hű, de laikus barátaira cserélje le. XV. Lajos kezéből végképp kicsúszott az irányítás.”

Királyi orgia, avagy a monarchia lejáratása

XVI. Lajost túl nagy, feleségét, Mária Antoinette-et viszont túl kicsi nemi szervvel áldotta meg a természet. Ebből aztán jó nem süthetett ki, hamarosan ki is tört a francia forradalom - állítja egy francia történetész legújabb könyvében.

A francia forradalom kiborbanásának egyik lehetséges okát a történetsek közül néhányan hajlamosak XVI. Lajos és Mária Antoinette rosszul sikerült házasságában keresni - legalábbis erre vezetnek a királyi pár szexuális összeférhetlenségét bizonyító legaprólékosabb kutatások. Leegyszerűsítve: az uralkodó egy hatalmas péniszsel ("bracquemart assez considérable"), míg arája, Mária Antoinette viszont nagyon szűk vaginával ("l'étroitesse du chemin") lett megáldva, ami miatt aztán utóbbi teljesen frigidé is vált.

Simone Bertiere, a XVII-XVIII. századi francia királyokra specializálódott történetész legújabb kutatásai apróra zúzzák azt a mítoszt, ami körülvette a félimpotensnek, piperkőnek tartott XVI. Lajost, valamint a gúnyos pamfletnek kedvelt céltáblájul szolgáló, enyhén szólva is rossz híri feleségét. Bertiere könyve valószínűleg egyszer s mindenkorra aláaknázza az eddigi legmegbízhatóbbnak tartott Mária Antónia-életrajzot is, amit még Stefan Zweig írt 1932-ben, miután feldolgozta M. A. és anyja, Mária Terézia személyes levelezését.

Berriere állítása szerint XVI. Lajos feltételezett impotenciája, valamint gyávasága, hogy visszatasított egy, a testi hibáját javítandó műleti beavatkozást, eddig elegendő magyarázattal szolgált Mária Antónia neurotikus természetére. A francia történész 700 oldalas munkáját kommentálva azonban megjegyezte, hogy Zweig elmulasztotta leveleit egybevetni azokkal a jelentésekkel, amiket a párizsi Habsburg-követ írta Mária Teréziának, s amelyek semmi kétséget nem hagynak afelől, hogy XVI. Lajos nem szenvedett semmiféle testi hibában.

Hol az örökös?

Mária Antónia 15 évesen ment feleségül a francia trónörökösöz, de hét évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy a "kisánya" - szembestülve a rá váró megpróbáltatásokkal - elveszítse szüzességét. Hogy a nászéjszaka nem úgy sikerült, ahogy annak okait eddig csak azért nem ismertük, mert azokat - Bertiere szerint - gondosan elkendőzték a 18-19. századi történetírók. Pedig az intimitás háttérát síruló udvari beszámolóktól kezdve egészen a diplomáciai levelezéséig mindenhol olvashatók részletek a királyi pár szexuális életéről. Mivel a francia udvarban nyírt titok volt, hogy a királyi pár nem tesz eleget bizonyos házastársi kötelességeknek, az orvosok nemes egyszerűséggel azzal magyarázták mindezt, hogy az együttélés túl fájdalmas számukra. Lajos anyósa azonban előszeretettel kent mindent vejére, s a probléma okát Lajos, bizonyos feladatok ellátására alkalmatlan póniszeben látta - pontosabban: vélte látni.

"Visszautasítok minden olyan feltételezést, miszerint a lányom tehet minderről" - írta Mária Terézia Versailles-ban székeltő követének, s egyben követelte, hogy ha kell, akár múltéti úton rendezzék végre Lajos testi hibáját. Az orvosok persze válgó ismételték, hogy nincs bizonyítékuk arra, hogy az uralkodón bármilyen furesa testi elváltozás lenne. Ez az érv azonban az anyakirálynót nem hatotta meg.

A meghítsult elhálás már az első hetektől kezdve kényesen kezelt orvosi ügyé vált, hiszen gyakorlatilag ez volt az alapja a Habsburg-Bourbon katonai szövegségnek is. A közismerten gazdag szerelmi életet élő amorózó, XV. Lajos zaklatta is rendszeren szűzes életű unokáját a meddő kísérletek históriájával. Az akkor még csupán 18 éves dauphin úgy nyilatkozott, hogy ugyan több ízben is megkísérelte boldoggá tenni feleségét, de az állandóan jelentkező fájdalomérzet elkedvetlenítette.

Egy évvel később aztán megtört a jég, és Lajos végrehajtotta "feladatát". Búszkén újságot nagyjárnak, hogy Mária Antónia most már valóban a feleség, miután egy égyben töltötték együtt pompásra sikeredett éjszakát. Csakhogy a férj felsiker aratot, mivel asszonykaja továbbra is szűz maradt. Meglehetősen kellemetlen volt hát válaszolni a Habsburg-trónörökösnek, Józsefnek, Mária Antónia idősebb batyjának, amikor az 1777-ben feltette a kérdést: "Miert nincs még örökös?"

Jó éjt, mon ami!

Hogy a válaszból az a szerint mi állhatott, azt nem tudjuk, de lényegesebb elemekre magunk is következtethetünk abból a levélből, amit nem sokkal később József írt testvérének, Lipótnek: "A francia uralkodó kondíciójával semmi baj sincs. A probléma másról lehet, ugyanis hígunk és Lajos legutolsó együttélése alkalmával a francia, miután bevezette merev himneszejét, nem csinált semmit, csak állt és várt. Két percnyi mozdulatlanság után kihúzta még mindig erektiláló fér-fisságát, jó éjszakát kívánva feleségének átvonult a másik szobába úgy, hogy nem is ejakulált."

Bertiere szerint mind a királynak, mind pedig a királynének gyűlöletes feladatot jelentett az együttélés, aminek csak az lehetett az egyetlen magyarázata, hogy - finoman fogalmazva - tesztileg nem illettek össze. A leendő II. József persze tovább ostorozta a boldogtalan királyi párt, amely végül - ha nehezen is, de - 1778-ban "összehozott" valahogy egy utódot. A jobb sorsra érdemes gyermek azonban nem volt hosszú életű, hiszen nem sokkal szülei kivégzése után, 1793-ban börtönben hunyt el.

"Hiba lenne csupán Mária-Antoinette-et felelőssé tenni a forradalom kirobbantásáért" - írja a történész, de azt azért hozzáfűzi, hogy "M. A. viselkedése jelenősen hozzájárult a monarchia lejáratásához. A Habsburg-lány házastársi kötelességeinek elmulasztásával ugyanis, amelyek

meglehetősen nagy nyilvánosságot kaptak, XVI. Lajos valós erényeit tette nevettségessé; míg Lajos előzékenysége pusztán csak gyengességének ámulkodó jeleként tűnt fel" - állítja a szerző.

JFK Monicaja

Egy befejezetlen élet. Ez a címe annak a könyvnek, amelyben Robert Dallek, az eddig titkosított Kennedy-dokumentumok gondozója beszámol az elnök koráiban nem ismert szexuális viszonyáról. A New York Daily News által beazonosított egykori Fehér Házbeli gyakorlatok, a ma hatvan esztendőös Marion (Mimi) Fainestock jelenleg Manhattanben él, és egy templom adminisztrátorként dolgozik.

A Fehér Ház gyakorlatok

A hír nem érte sokkhatásként az amerikai közvéleményt, mivel a Kennedy-fivérekől mindig is tudták, hogy meglehetősen tágas értesmek a házasság fogalmát. Bár J. F. Kennedytől eddig csak a Marilyn Monroe-affér volt ismert, Dallek most megjelent könyvéből kiderül, hogy csillapíthatatlan szexuális étvágyát csak úgy tudták enyhíteni tanácsadói, hogy egy erre alkalmas gyakorlatot kislányt vettek fel a Fehér Házba.

Mimi, azaz Marion Fainestock akkor 19 esztendőös volt. Connecticut egyik elit internátusában tanult, amikor Jackie Kennedy egy alkalommal ellátogatott az iskolába. A First Lady kísértői között volt az a valaki, akinek a tanácsára - nem sokkal később - meghívták a fiatal lányt a Fehér Házba, hogy készítsen interjút az ország első asszonyával. Nos, az interjúból nem lett semmi, ellenben úgy intézték a dolgot, hogy véletlenül Kennedy elé kerüljön, aki persze azonnal lecsapott rá.

Eztől a pillanattól kezdve (1961) Kennedy nem ismert lehetetlent, ha találkozni akart Mimi-vel. Ha kellett, partikra kapott hivatalos meghívót, de nem volt ritka az sem, hogy a légierő gépe szállította a lányt a titkos légyotokra. Nem egy alkalommal le is buktak: amikor Kennedy a Bahamákra járt, Mimit találták az elnöki limuzin padlóján fekvőde - nem sokkal aztán, hogy az ifjú elnök kiszállt onnan.

Mimi washingtoni pályafutása két nyári szemeszterre rúgott. Az 1961-ben történt első találkozás után '62 és '63 nyarán gyakorlati munkára felvették a Fehér Házba. Mivel semmihez nem értett, mindenki tisztában volt azzal, hogy csak egy dolgot lehet rábízni: az elnök hangulatának kezelését. Csapán néhány héttel a dallasi metétylet előtt tért vissza iskolájába.

Tanulmányai elvégzése után Mimi rövidesen férjhez ment, de azóta senkinek nem beszélt híres szeretőjéről. A már elvált, két gyermekes anyja azonban nem sajnálja, hogy fény derült múltjáról. „Boldog vagyok, amit elmondhattam ezt a titkot két, már férjhez ment lányomnak. Negyven éve hordom ezt a terhet, amit végre most letehetek.” Kennedy elnök egykori szeretője most harvan éves. Manhattanben él és egy Fifth Avenue-n álló templom adminisztrátorként dolgozik. A történekről viszont nem kíván nyilatkozni. Amikor Kennedyről kérdezik, azt mondja: „Azt hiszem, a világ pontosan tudja, milyen is volt ő valójában.”

Családi vonatkozások

Sokan sokszor kutatják már Kennedy Casanova-komplexusának gyökereit, de csak találgatni tudnak. Van, aki apja félteléseiben keresi a választ, de olyan is akad, aki szerint az idősebb bátyval, a II. világháborúban vadászpilótaként harcoló, és a La Manche-csatorna fölött lefőtt Joseph Kennedy Jr.-ral folytatott rivalizálás eredménye mindez. És vannak olyanok is, akik a szerelmi életet két kanállal habzsoló elnök egészségügyi állapotát sejtik lehetséges okként. Közmondott ugyanis, hogy JFK nem egy halálos, akkor gyógyíthatatlannak számító betegségben szenvedett. Erről nyilvánvalóan tudott is, tehát

tiszában volt azzal, hogy szikre szabott élete során minden kínálkozó alkalmat ki kell használnia. Nem is hagyott ki semmit.

Mimivel és Marilyn Monroe-val azonban nem teljes a lista – bár kétséges, hogy valaha is az lesz. Az ifjú elnök ugyanis rövid pályafutása során belegabalyodott Pamela Turnure-be, felesége sajtófőnökébe, a Washington Post egyik vezető szerkesztőjének a sógornőjébe, két titkárnőbe, akiket a szájhagyomány csak úgy őrzött meg, hogy Fiddle és Fuddle, valamint a legendás elit prostitúta, Judith Campbell Exnerbe.

A szivipró Kennedynél komoly elvonási tünetek léptek fel, ha nem tudta kielégíteni szexuális vágyait. Az alábbi történetet sokáig suttogták diplomáciai körökben: Harold Macmillan, angol miniszterelnökkel való 1961-es találkozája során erős fejfájás gyötörte az amerikai elnököt. Amikor brit kollégája a gyötrelmet oka felől érdeklődött, Kennedy csak ennyit mondott: „Három napja nem szexeltem.”

De mit szőlt mindehhez az asszony, Jaekie Kennedy? Mert tudott minderről. A maga sajátos neki, hogy férje káivel, mikor feküdt le. Türt, amikor nevelterésből fakadóan elhészte férje botlásait, és bosszult, amikor már betelt a pohár.

A First Lady néha-néha kifakadt: egy alkalommal, amikor hatalmas fogadást rendeztek a Fehér Házban, és JFK éppen egy olyan növel fogott kezét, akiről mindenki tudja, hogy az elnök szeretője, nem állta meg, hogy még ne jegyezze egy melléte álló - és kellőképpen meg is lepett - francia újságírónk: „Ez az a szajha, akivel a férjem lefekszik!” A rossz nyelveket szentint Jaekie a maga módján azért próbálta orvosolni a férje által éjtelt lelki sebeket. Meglehetősen szoros baráti viszonyt ápolt Gianni Agnelli-vel, a sármos Fiat-örökösrel, de nem tagadta meg a találkozását William Holden, amerikai filmszínészrel sem. Ezekről a titkos líezonokról, meg még sok más, a Kennedy-család eddig nem ismert viselt dolgairól is valószínűleg értékes információkat tartalmazhat az az 500 oldalra rúgó dokumentum-gyűjtemény, ami Jaekie elbeszélései alapján íródott. Dallek már be is jelentette igényét erre az archívumra, de a kis Kennedy-lány, Caroline megtagadta a hozzáférést az iratokhoz.

Kennedyv titka

John F. Kennedy orvosi iratainak első alapos tanulmányozása után kiderült, hogy az amerikai elnök több betegségben szenvedett, és sokkal több fájdalommal kellett nap mint nap megküzdenie, illetve jóval több gyógyszerral élt, mint amit a nyilvánosság tudhatott, vagy életrajzáról, valaha nyilvánosságra hozhattak.

Jóllehet korábban köztudott volt, hogy az elnök háiproblémákkal küszködött, emésztési problémáira és életveszélyes vesebetegségére (Addison-kór) csak mostanában derült fény. Kennedy elnök utolsó nyolc évének egészségi állapotáról ugyanis senki sem beszélhetett, így az olyan dokumentumokat sem vizsgálhatták eddig, amikben zárójelentések és receptek bizonyítják: az elnök stressz-helyzetekben fájdalomcsillapítókat, nyugtatókat, altatókat, stimuláló szereket és hormonokat is szedett nagy mennyiségben. Ilyen helyzetekben akár napi nyolc alkalommal is gyógyszerkezelésbe nyúlt, mondja Robert Dallek történész, aki most engedélyt kapott a Kennedy-kiántól az orvosi leletek kutatására. Ebben segítségére van a 80 éves Burke Marshall, aki Robert F. Kennedy ideje alatt az igazságügyi minisztériumban dolgozott, valamint Theodore C. Sorensen (74), az elnök egykori különleges tanácsadója, és Samuel Beer, a Harvard Egyetem 90 éves, nyugalmazott professzora.

A kampány

A politikai ellenfelek által is sejtett betegségek természetesen kiemelt szerepet kaptak a választási küzdelmekben. Az 1960-as Demokrata győzelem elbástjén Lyndon B. Johnson személyesen hívott fel egy kaliforniai orvost, aki korábban John Kennedy szenátorral kapcsolatban olyan bizalmas információt szolgáltattott meg, miszerint Kennedyt rendszeresen kezelik nagyon erős - ma már kábítószernek minősített - anyagokkal, hogy legyőzzék a nagy fájdalommal járó és veszélyes Addison-kórját. Az orvos azonban kitérő választ adott.

Mután J.F.K. túllepett L.B.J.-on, egy elégedetlenkedő Johnson-támogató továbbította a tippet a Nixon-csoporthoz, akik aztán a Kennedyt kezelő orvosokat kértőre is vonták. Ők azonban lesöpörték az ügyet az asztalról, mondván: „csupán enyhe mellékvese elégtelenségről van szó” és azt állították, hogy a jelölt „átlagon felüli ellenálló-képességgel rendelkezik”.

Ezeket a durva féligazságokat persze maga Kennedy is jóváhagyta, hiszen egyre közeleget a választás napja. Pedig Nixon emberei soha annyit nem jártak kórházba addig, mint akkor. Egyre csak keresték az igazságot az orvosi szobákban és a kartinókban, de nem jártak sikerrel. Így aztán a szavazók soha nem tudták meg, hogy Kennedynak corticosteroidokra (belső elválasztási, szteroid típusú hormonokra) volt szüksége, amik jelentős mértékben gyengítették szervezete immunrendszerét.

A bizottság

Dallek először három évvel ezelőtt próbált engedélyt szerezni a dokumentumok áttekintésére. A bizottságot, amely a dokumentumok sorsát felügyeli, B. Marshall vezető Sorensennel és S. Beerrel. A történetnek nem volt könnyű dolga, hiszen a három „nagy öreg” kemény díonak bizonyult. Am aztán Marshall és Beer igyekeztek figyelembe venni Dallek kérését, addig Sorensen végig vonakodó maradt.

„11 évig dolgoztam J. F. Kennedy elnökkel, és éppen ezért próbáltam meg folyamatosan megcáfolni, visszautasítani azokat a szóbeszédeket, amik arról keringtek, hogy az elnök fizikai állapota nem megfelelő. És éppen ezek az indokai annak, hogy az orvosi dokumentumok, a család kérésének megfelelően, szigorú szabályok keretében lettek elhelyezve a könyvtárba. Egész egyszerűen nem tudok egyetérteni azzal, hogy bármilyen jöttmennek megmutassuk az iratokat, hiszen ezek az emberek úgy is csak kihasználják a megszerzett információkat.”

Ez így elég keményen hangzik, de nem véletlenül, mert Sorensen annak is szánta. Végül azonban Dallek és Sorensen asziahoz ültek, és ahogyan az egykori tanácsadó mondja, „talán minden J. F. K.-taníással ellenkezőleg elhittetem magammal, hogy megbízom benne.” Valószínűleg Marshall volt képes rávenni Ted Sorensent arra, hogy közel negyven év elteltével nyilvánosságra hozzák az állandó szervenvel küzdő amerikai elnök heroizmusát bizonyító dokumentumokat. Dallek hasonlóan érvelt: „habár a Kennedyt körüllegő titkokra úgy is tekinthetünk, mint egy újabb folt az elnök sokat kritizált személyiségén, a kutatások minden bizonyítással rávilágítanak arra a csöndes belenyugvásra és sztoicizmusra is, amit összes fájdalomának és nyomorúságának leküzdésekor tanúsított.” A családból talán Edward M. Kennedy szeméfor volt az, aki leginkább támogatta az iratok nyilvánosságra hozatalát: „Habár nem voltam részletekbe menően tisztában bátyám, egészségügyi állapotával, azt mégis láttam, hogy milyen nagyszerűen emelkedett felül betegségem és fájdalomaim. És ezt tudnia kell mindenkinnek.”

A kezelések

A rákétavalság idején Kennedy görörsoldókat szedett vasagbéglyulladáására, antibiotikumokat kapott uniógiai problémáira, és nagyobb mennyiségű hidrocozint, tesztoszteront, só tablettát juttattak szervezetebe, hogy kezeljék mellékvese elégtelenségét és hogy fokozzák energiáját.

Az igazsághoz hozzátartozik az is, hogy Kennedy sosem ismerte be egyetlen komolyabb betegségét sem. 1960 novemberében egy riportert meg is kérdezte a frissen megválasztott elnököt, igaz-e az Addison-kór pletykája, mire az elnök határozottan visszautasította azt. Tette ezt azért is, mert nem tartotta magát teljesen Addison-kórban szenvedőnek. Arthur M. Schlesinger történész, Kennedy egykori bizalmasa ezt meg is erősítette: „Soha egy szóval nem panaszkodott, és egyetlen fájdalomra utaló szó sem hagyta el száját.”

Mindennek fényében talán új megvilágításba kerül az a mondiás is, amit Kennedytől 1962-ben hallott először a közönség: „Az élet nem igazságos...” Csak hogy a legelőbbben elmulasztják hozzátenni az idézet befejező szavait: „... vannak, akik betegek, míg mások egészségesek.”

Lenin szerepei

Forradalmár, öt gyermek anyja, Lenin helyettese és szeretője: Inessa Armand neve még ma is ismeretlenül cseng, pedig a forradalmi Oroszország legbefolyásosabb asszonya volt.

1910-ben Lenin, a bolsevikok vezére feleségével, Nágával épp Franciaországban ette a politikai száműzöttek keserű kenyerét. Persze a párizsi évek alatt sem lankadt a munkakégy, és az elvtársak rendszeresen látogatták az Avenue d'Orléans egy kis kávéházát, ahol sörözgetés után az emeleti teremben eszerítek eszmét politikáról, világról - forradalmat terveztek.

Az ősz folyamán csatlakozott hozzájuk egy gesztenyeharna hajjú, zöld szemű fiatal francia asszony. Inessa Armand hosszú ideig a moszkvai francia közösség tagja volt, de menekülnie kellett a cári hatóságok elől.

Lenin, a szociáldemokrata párt "viharadara" felett egyre gyűlekeztek a sötét felhők: akkor annyi nehézséggel találta magát szembe, mint soha előtte, ráadásul anyagi forrással kiapadtak, és folyóirata, a "Proletárok" is megszűnt.

Talán ezért sem vélelten, hogy a művelt, négy nyelven folyékonyan beszélő és kitűnő szervezési képességekkel rendelkező Inessa hamar szert Leninnel, és igyekezett a szervezett számára igen értékes tulajdonságait - e nehéz időkben - minél jobban kiaknázni. A közös célért folytatott lelkes munka során volt idejük arra, hogy ne csak politikai kérdésekben közeledjenek egymáshoz. Hamarosan a 40 éves férfi és a nála négy évvel fiatalabb asszony között viharos szerelem bontakozott ki.

Hosszú, hétéves közös száműzetésük alatt Armand Lenin szárnyszegdje lett, akinek problémamegoldó képességére a bajban mindig lehetett számítani. Segített visszaállítani Lenin megfáradott tekintélyét és a bolsevikokat olyan csapatná kovásolni, melynek hatalma hamarosan a cárt is meghaladta. Inessa pedig 1919-re a legbefolyásosabb nő lett Moszkvában.

Felmerül hát a kérdés, hogy néhány szaktörténészen kívül miért nem hallott szinte senki a forradalom "nagyasszonyáról". Persze a lenini imázsközpont ismeretében már koránt sincs okunk ezen esodálkózni.

Unatkozó feleségből elvtársnő

Inessa Armand egy párizsi operaeánkes törvénytelen gyermekeként született, és hamar - 19 évesen - férjhez ment az igen gazdag orosz-francia textiltkereskedő család legidősebb fiához, Alekszander Armandhoz. Inessa kilenc évig élvezte a fiatal gazdag feleség gondatlan életét, miközben négy gyermeket szült. Aztán egyszer csak elhagyta férjét, és botrányos kapcsolatot kezdett férje öccsével, Viagyimirrel, az akkor még csak mindössze 17 éves egyetemistával - és forradalmárral. (Férje mindezek ellenére hűséges maradt hozzá: egész életében anyagiilag támogatta, és börtönbüntetései, illetve

Az iratokból az is kiderül, hogy az elnök 1955 és 57 között, Massachusetts-i szenátorsága idején - amikor is 1956-os alelnöki jelöléséért sikertelenül kampányolt, miközben már kimondatlanul az 1960-as elnöki posztra készült - kilenc, eddig nyilvánosságra nem hozott alkalommal részszült kórházi kezelésben háta, illetve emésztőszervi problémái miatt.

1962 decemberében az elnök kedélyjavító, és nyugtató szereket kapott (Stelazine-t szedett két napig), miután Jacqueline Kennedy arra panaszkodott, hogy férje az ételallergiája miatt szedett antihisztaminoktól depressziósnak tűnik. Idővel aztán ezekkel a szerekekkel rendszeresen élt is.

Az iratok arról is tanúskodnak, hogy időnként olyan ópiumszármazékokat tartalmazó fájdalomcsillapítókat szedett, mint a Kodéin, Demerol, és Methadon. Ezekon kívül Ritalinnt stimuláló szerként, továbbá más hormonokat, vértápanyókat, vértápanyókat, vértápanyókat a fertőzések legyőzésére.

Dallek segítségével van dr. Kelman pszichológus és gyógyszerész specialista is, aki elmondja, hogy a Fehér Házban Kennedy 7-8 injekciót is kapott a különböző sajtótájékoztatók vagy egyéb események előtt.

Rövid ideig orvosa volt Kennedynak Max Jacobson is, aki olyan amfetaminokat rendelt neki, amik a mai speed és extasy kábítószernek alapanyagai. Jacobsontól később vissza is vonták orvosi prakszisára vonatkozó engedélyét.

Az is kiderült, hogy az elnöknek olyan erős fájdalmi voltak osteoporosis (csonttrikulózis) gerincsgolyái miatt, hogy képtelen volt segítség nélkül bal lábára zoknit vagy cipőt húzni. De az is rendszeresen előfordult, hogy még hajnal előtt felbért hástájéki görcsei miatt.

1961 augusztusának egyik napján, ahogyan azt dokumentumok bizonyítják, Mrs Kennedy zokogva rohant ki a szobából, mert nem bírta elviselni férje fájdalmas üvöltését. A Fehér Ház orvosa, dr. Janet G. Travell éppen fájdalomcsillapítót (Novokaint) injektált Kennedy hátrzáiba.

Kennedy hátrproblémájára egyébként sokáig úgy tekintettek, mint annak a sérülésnek a következményére, ami a második világháborúban, a PT-109 tengeresz ómaszad elsüllyedésekor történt vele. Valójában, ahogyan Dallek állítja, az elnöknek már a háború előtt is fájt a háta. Előfordulhat az is persze, hogy az 1930-as években kialakult emésztési gondjaira szedett szteroidok okozták gerincének degenerálódását.

Életének nagy részében az elnök súlyos és veszélyes hasmenéssel is küzdött, amit az orvosok féktélyesedő vastagbélgyulladás következményének tulajdonítottak. Ennek enyhítésére Lomotilt szedett, de rengeteget fogyott, ami miatt aztán hormonokkal (tesztoszteronnal) próbálták testének izmait helyreállítani. Mindezekon kívül magas volt vérének koleszterin szintje, az átlagosnál általában kétszer nagyobb értékben.

1954-ben manhattani orvosok egy fém lapot juttattak Kennedyy szervezetébe, hogy megerősítsék sérült gerincét, de egy tályog miatt ki kellett venni. A dokumentumok alapján az is világos, hogy idővel az injekciók helyén újabb dagamatok keletkeztek, s ezek közül egyet sebészi úton kellett eltávolítani.

Az élet nem igazságos...

Kennedy valós egészségügyi állapotáról azért nem lehet teljes képünk, mert az orvosi dokumentumok nagy része elzárva fekszik egy-egy magánkórház széfjében. A dokumentumok nagyrészt arról a dr. Travellről származnak, aki évekig gyógyszerészként látta el tanácsaival a nagybeteg elnököt, habár idővel bele kellett nyugodnia a többi orvossal vívott, az elnök kezelésére vonatkozó keserves vitákba. Hiszen míg Travell végig azt állította, hogy Kennedy átlagon felüli ellenálló-képességgel és elbűvölő vitalitással rendelkezik, addig dr. Kelman szerint „az egészben a leginkább figyelmenre méltó dolog az, hogy Kennedy elnökségének minden napját fájdalomban töltötte. Ráadásul nagymértékben hajlamos volt bármilyen fertőzésre is.”

száműzetése idején a gyerekekről is gondoskodott. Sőt, az 1903-ban Vlagyimirtól született gyermekét később örökre fogadta.)

Amikor Leninnel megismerkedett, Inessza már négyszer ült börtönben, és éppen egy kis északi városkából, Mezenből szökött Párizsba. Hazaérve nem sokáig örülhetett a viszonyításnak: pár nappal később a tüdőbeteg Vlagyimir a karjaiban halt meg.

A következő évben csatlakozott Leninéhez. Először forradalmi iskolát hozott létre a Párizs melletti Longjumeau-ban - valószínűleg itt kezdődött kettejük románcja is -, majd segített új szeretőjének megszervezni a Szociáldemokrata Párt prágai konferenciáját, ahol néhány híves taktikai húzásnak köszönhetően a bolsevikoknak sikerült megszerezniük a többséget.

Eközben egyre kevésbé lehetett titkolni az elvárs és elvárások szenvedélyes vonzódását. Nágya, Lenin felesége el akarta hagyni őt, de Lenin marasztalta. Krupszkaja végül is engedett - de ragaszkodott a külön hátszobához.

Nágya Krupszkaja és Inessza tulajdonképpen barátok voltak, összefűzte őket mély himik, meggyőződésük a forradalomban és a feminizmusban. Rádásul a gyermektelen Nágya sokat törődött Inessza gyerekeivel, sőt Armand halála után a fiatalabbakat örökbe is fogadta.

Lenin jobbkeze

Inessza - Lenin megbízásából - visszatért Oroszországba, hogy újjászerveze a párt leningrádi hálózatát, melyet a csendőrség folyamatos rajtaütései lassanként felmorzsoláltak. Lengyel parasztlányak öltözöttek, leplezték, és 1913 végén hat hónap börtönre ítélték.

Alexander rendkívül nagy, 6500 rübeles óvadék ellenében elérte, hogy szabadlábban védkezhesen. Inesszának azonban ezse ágában se volt megvágni a tárgyalást, egyszerűen megszökött, és csatlakozott az akkor Krakkóban tartózkodó Leninhez. Szerelmük ekkor került válságba.

Lenin szeretett volna - legalábbis időlegesen - véget vetni kapcsolatuknak. Inessza azonban még ragaszkodott a férfinhoz, ahogy az egyetlen megmaradt leveleiből is kitűnik: "Bárcsak láthatnám magát, akkor talán elviselném esőkjai hiányát. Amyira boldoggá tenne, ha néha beszélhetnék magával; és még csak nem is okoznánk fájdalmat senkinek. Miért foszt meg ettől?"

Nem fosztotta meg: 1914 januárjától Lenin több mint 150 levelet írt neki. A levelekben mindig unásítások álltak, de a szöveg végén gyakran állt büntudatrol és fájdalomról, Inessza ránti odaadástrol tanúszkodó megjegyzés.

A háború korai éveiben közel éltek egymáshoz, és Nágya nemegyszer írt a svájci hegyekben hármashban tett idilli sétákról. De Inessza entől kezdve már többször elmentmondott Leninnek. Miután 1916-ban Lenin Sophie Popoff álnéven Párizsba küldte, sor került a nagy veszekedésre. Lenin nem volt megelégedve, ahogy "Sophie" a Lenin iránti támogatást építette ki a háború sújtotta Franciaországban, és ezt nem is rejtette véka alá. "Sophie" felháborodott válasza megdöbbentette Lenint. "A durva szavak semmire nem jelentenek megoldást" - írta Lenin. "Ez nem bátorít arra, hogy folytassam a levelezést."

Politikai karrier

Inessza épp idejében lépte át a határt, s így elkerülte a letartóztatást. Lenint (és Nágyát) magára hagyva visszavonult a Genfi-tó mellé, ahol Lenin levelekkel és telefonhívásokkal bombázta. Az asszony ekkor már játszott a férfival. Gyakran nem volt hajlandó válaszolni a leveleire, így Leninnek könyörögnie kellett a válaszárt; máskor pedig - borsot törve az orra alá - Nágyának válaszolt.

Az 1917-es februári forradalom után azonban együtt tértek vissza Oroszországba, az ellenséges Németországon keresztül, a híres "lepeséteft vonaton". Októberben Lenin és a bolsevikok átvették a hatalmat.

A következő márciusban Inessza tagja lett a Moszkvai Szovjet Végrehajó Bizottságának. Angusztságban, egy moszkvai gyár előtt elmondott beszéde után Lenin ellen merényléteket kíséreltek meg. Élete mindössze néhány milliméteren múlt. Lenin azonban Inesszáért küldetett.

"Ez az esemény újból egyesített bennünket, sőt, ha lehet, még közelebb hozott egymáshoz" - írta lányának Inessza. A forradalmató az esetnek köszönhető a Kreml szomszédságában fészvő kényelmes, nagy lakást, valamint azt, hogy ezentúl közvetlen, zárt telefonvonal kapcsolta Leninhez. (Nágya felismerte a jeleket, és azt már nem tudta elviseelni: a visszavonulást választotta. Nem maradt Leninnel annak gyógyulása alatt sem; és azonnal elhagyta a Kremlt.)

"Az Ön Leninje"

Inessza hamarosan a központi bizottság női szekciójának elnöke lett; a törvényhozásban is hatalma volt. Viszont naponra 14 órát dolgozott, rádásul a következő két év a polgárháború, az éhínség és egy borzalmas influenzajárvány jegyében teit. A járváynak végül ő is megadta magát.

Barátja, Poljana Vinogradskaja, aki épp a frontról tért vissza, valósággal sokkot kapott, mikor meglátogatta. "Rétegekben állt minden a por. Kóhögött és reszkett. A lehetétevel igyekezett melegíteni az ujjait."

Lenin, aki maga is nem sokkal korábban gyógyult fel, egész levélsorozatot küldött neki. Orvost küldött, aki tudgyulladást állapított meg. "Nagyon vigyázzon magára! A lányai minden nap hívjanak fel és tudósítsanak. Mire van szüksége? Több tüzelőre? Étele? Ki főz magára? Válaszoljon minden kérdéseme! Az Ön Leninje."

Inessza magához tért, de a terhelés nem csökkent. Lenin ragaszkodott hozzá, pihenjen, utazzon el egy időre; végül egy kiszlovodszki szanatórium mellett döntött a Kaukázusban. Mikor azonban tudomására jutott, hogy a környező hegyekben még "garázdálkodnak a fehér banditák", azonnal intézkedett, hogy Inesszát szállítsák el onnan.

A vendégeket és az époltakat puskával szerelték fel, és a támadások ideje alatt sziréna hangjára gyűltek össze a párt helyi főhadiszállásán. Inessza azonban minderről semmit sem említ naplójában, helyette inkább sötét gondolatai, féltelmei töltik meg az oldalakat: "Vad vágyat érzek, hogy egyedül lehessenek. Fárast, ha beszélnék körülöttem... Vajon elműlik-e valaha ez az érzés, a halálnak ez a mélyeséges érzése? Olyan fűrésa, amikor mosolyognak, nevetnek az emberek. Nem maradt bennem egyetlen gyengéd érzelem, csupán a gyerekeim és V. I. [Lenin] iránt... Mintha meghalt volna a szívem."

A pártbizottság két tagját megölték, és szeptember 14-én, az általános kikötőztetés során Inesszát katonai vonatra szállították fel. A vonatra gépfegyverrel és tüzérségi lövegekkel támadtak, de napokkal később mégis biztonságos helyre, Belszan falujába érkeztek. Inessza kiszállt, hogy tejet és tojást gyűjtson a szanatórium egyik tődébajos betegének. Itt kapta el a kolerát. Kórházba vitték, de szeptember 23-án éjféltjt elvesztette az eszméletét, és a következő reggel, ahogy az orvos fogalmazott, "elhagyott bennünket".

Nyolc nappal később ólommal bélelt koporsóban, hajnalban érkezett Moszkvába. Az állomáson Alekszander, gyermekei és Lenin várta. A holtestet egész éjtel női díszőrség vigyázta. A következő nap állami ünnepség kíséretében, a Vörös téren temették el. "Lenin felismerhetetlen volt. Úgy éreztük, bármelyik pillanatban összeeshet - tudósított Alekszandra Kollontaja. - Egész testéből sűrűt a bánat. Mintha teljesen összeesett volna. Szemei fátýolosak voltak a visszafjortt könnyektől."

A maszturbáció kultúrtörténete

Habár a ma uralkodó vélemény a maszturbációt ártalmatlan időtöltésnek tekinti, Amerikában néhány nyomda mégis visszautasította Thomas W. Laqueur professzor *Magányos szex* című munkájának megjelenítését, amely az elmúlt 2000 évben tapasztalt maszturbációval kapcsolatos ítéleteket összegzi.

Pedig manapság az egyház is óvatosságra inti papjait a maszturbáció megítélésénél. Ma már szerintük is léteznek enyhítő körülmények, mint az éretlenség, a berögzült szokás ereje, szorongás vagy egyéb szociális tényezők. S hogy jutottunk el a Dél-Afrikában "Maszturbáji, ne erőszakolj!" jelszóval indított kampányig, a 12. században még a házasságon belüli szexet is bűnösnek tartó gondolkodástól? (A pápai kinyilatkoztatás rövid és egyértelmű volt ezzel kapcsolatban: "mindig igazalmat és élvezetet okoz, ami nem lehet bűn nélkül!")

Ahogy Laqueur professzor mondja, az ókor közösségi is ismerték a jelenséget. A maszturbálók a görög és latin kultúrában csupán komikus és szármalmas figuráknak számítottak. Sőt azok a Bibliában sem tartoznak a halálos bünt elkövetők közé, és az önkielégítés teológiai írásokban is csak, mint természetellenes jelenség szerepel: "Ha egy presbiter képzelete miatt ondót áraszt, egy hétig bójtöljön, ha ugyanezt teszi keze érintése miatt, 3 hétig bójtöljön" rendel el Canterbury-i Theodore a 6. században.

A maszturbációt és Onan személyét a févilágosodás hozza összefüggésbe - tévesen. Hiszen Isten a Genézisben (38:7-11) azért öli meg Onant, Júda fiát, mert az megcsúfolja a zsidó levírátust, (azaz a sikeres utódnemzés céljából akkor még élő sógorházasság hagyományát) azzal, hogy nem hajlandó megtermékenyíteni bátyjának özvegyét, és nem azért mert "a földre vesztegette a magot". Az onániáról először 1712-ben jelent meg a sarlatánnak tartott John Marten nevű klerikus tollából egy nagy feltűnést keltő írás: Az Onánia, avagy lelki és testi tanácsok az önméregzés fortelmes bűneithez, és mindezek rettegelt következményei. Ezt aztán egy olyan, 17 kiadást megélt írása követte, amiben a maszturbációt már egészségre káros tevékenységnek ítéli. A könyvhöz tartozott egyébként egy adag csodaszert is a kárhozottak gyógygyógyítására.

Az Onánia sikerét aztán hasonló témájú könyvek özöne követte, amelyekben a vágyak és élvezetek az élet örökösi aspektusává válnak. Habár Kierkegaard, Gogol, Rousseau, Diderot és Walt Whitman is ószintén írtak maszturbációiról, egészen a 30-as évekig a maszturbációt okolták a vakságot, szőrös tenyéret, epilepsziát, görbe hátért és egyéb, addig ismert betegséget, és Freud is úgy tekinti, mint az infánilis önimádát sejtálatos formájá.

Csak a 60-as években, Masters és Johnson szexológusok nyomán kezdték elfogadni a maszturbációt általános szokásaként. Azóta már számos munka és mozgalom igyekszik növelni a társadalom toleranciáját. S ahogy a szerző véli, a mai világ már inkább jótékony időtöltésnek tekinti ezt a valaha betegesen bűnösnek titulált tevékenységet.

A meglehetősen vastkos kötet tudományos igényességgel összegyűjtött tényei valószínűleg csalódást okoz majd az egyszerű, de frappáns nyelvezetet kedvelő olvasóknak, s azoknak is, akik az illusztrációktól némi igazalmat várnak. A Berkeley University professzorának munkája ugyanis egy lenyűgöző akadémikus munka - írja a *The Guardian*.